

Referentieraming

2005

methodiek en tabellen

Dit is een interne publicatie van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Deze is opgesteld door de afdeling FEZ/SIR/P&I. Voor vragen en/of opmerkingen kunt U bij deze afdeling terecht.

Telefoon : 070-4123120
Fax-nummer: 070-4122953
Email: fez-ir@minocw.nl

Postadres : Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
directie FEZ, t.a.v. dhr. G.A. Korteweg
Postbus 16375
2515 XP Den Haag

Via internet zijn zowel tekst als detailtabellen van deze publicatie beschikbaar, zie:
<http://www.minocw.nl/begroting/reframing2005/index.html>.

Inhoudsopgave

Hoofdstuk 1: Inleiding en samenvatting	
1.1 Inleiding	1
1.2 Referentieraming 2005 t.b.v. OCW-begroting: RR2005 (begroting)	2
1.3 Nieuwe gegevens in RR2005 (lector)	
1.3.1 Update van oudere gegevens	5
1.3.2 Nieuwe stroomgegevens	5
1.3.3 Nieuwe bevolkingsraming	6
1.3.4 Nieuwe telgegevens ; vergelijking raming / telling	8
1.4 Commentaar van de Adviesgroep Leerlingen- en Studentenramingen op RR2005	11
1.4.1 De vormgeving van de publicatie	12
1.4.2 De ramingsmethodiek	12
1.4.3 De informatiebasis	13
Hoofdstuk 2: De opbouw van de raming	
2.1 Toelichting op de standaard raming	15
2.2 RR2005 (standaard)	16
2.3 Toelichting op de technische correcties	17
2.4 RR2005 (autonoom)	21
2.5 Toelichting op de beleidseffecten	22
2.6 RR2005 (lector)	24
2.7 Toelichting op de aanvullende correcties tot RR2005 (begroting)	25
2.8 RR2005 (begroting)	27
Hoofdstuk 3: De techniek rond de referentieraming	
3.1 De werking van het model en de standaardmethodiek	28
3.2 Opbouw en uitkomsten van de standaardmethodiek	35
3.3 De voorspelkracht van de referentieramingen	38
Hoofdstuk 4: Gedetailleerde tabellen van de raming	
Totale onderwijs	43
Primair onderwijs	57
Voortgezet onderwijs	65
Beroepsonderwijs en volwasseneneducatie	77
Hoger beroepsonderwijs	93
Wetenschappelijk onderwijs	103
Stroomplaatjes in aantallen en fracties	109
Telgegevens mannen en vrouwen 1991/1992 t/m 2004/2005	141
Bijlage 1: Bronvermelding van gebruikte basisgegevens	157
Bijlage 2: Lijst met begrippen en afkortingen	159
Bijlage 3: Opstellers van deze publicatie	164

Hoofdstuk 1 Inleiding

1.1 Inleiding

Deze publicatie "Referentieraming 2005" bevat de methodische onderbouwing van de leerlingen- en studentenraming die als onderbouwing dient voor de begroting 2006 van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW).

Eerst wordt een toelichting gegeven op de gevolgde methodiek, de daarbij gebruikte basisgegevens en de gemaakte methodische en beleidsmatige keuzes. Daarnaast zijn alle detailtabellen van de raming hierin opgenomen.

Deze raming is volgens de gangbare procedure ter beoordeling voorgelegd aan de Adviesgroep Leerlingen- en Studentenramingen (ALS): een adviesorgaan bestaande uit externe ramingexperts, externe gebruikers van de raming en vertegenwoordigers van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Het commentaar van de ALS is opgenomen in deze publicatie, in paragraaf 4 van dit hoofdstuk.

Via internet zijn zowel tekst als detailtabellen van deze publicatie beschikbaar, zie: <http://www.minocw.nl/begroting/reframing2005/index.html>.

In een aparte publicatie "Onderwijsdeelname 1990-2020, beelden anno 2005" wordt dieper ingegaan op de ontwikkeling van de leerlingen aantallen, d.m.v. illustraties en aanvullende informatie. Deze publicatie is niet alleen via internet beschikbaar, maar kan ook in gedrukte vorm op aanvraag worden verkregen.

1.2 Referentieraming 2005 t.b.v. OCW-begroting: RR2005 (begroting)

In deze paragraaf wordt de raming gepresenteerd zoals deze in de OCW-begroting 2006 wordt gebruikt. Deze raming wordt aangeduid als RR2005 (begroting).

De gedetailleerde tabellen van deze publicatie in hoofdstuk 4 sluiten hier dus niet volledig op aan. In hoofdstuk 4 wordt namelijk RR2005 (lector) gepubliceerd, dit is de raming die integraal met het ramingsmodel LECTOR is doorgerekend.

Deze twee ramingen RR2005 (lector) en RR2005 (begroting) verschillen in beperkte mate door definitieverschillen en aanvullende correcties, zie paragraaf 2.7.

Referentieraming 2005 (begroting), leerlingen en studenten naar schoolsoort (x 1.000)

	2003/04	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11
bao	1547,6	1549,0	1552,8	1555,5	1557,8	1560,8	1555,4	1547,9
sba0	51,4	50,1	48,7	47,4	46,1	45,0	44,0	43,0
so-wec	34,0	34,4	34,6	34,8	34,9	35,0	35,1	35,2
vso-wec	21,1	22,8	23,2	23,4	23,5	23,5	23,6	23,7
totaal po	1654,1	1656,4	1659,4	1661,1	1662,3	1664,4	1658,2	1649,7
vo-brj	344,7	345,8	342,6	336,6	330,1	322,4	321,1	322,9
vmbo34	176,5	173,1	172,5	170,4	166,1	161,2	156,4	151,0
havovwo3	74,6	77,8	79,5	80,4	80,7	80,8	80,9	80,1
vo-2	190,3	197,4	205,0	212,3	217,1	218,9	219,0	218,3
lwoo	79,8	81,1	81,7	82,3	82,2	82,2	83,0	84,1
pro	24,7	26,4	27,1	27,5	27,7	27,9	28,5	29,2
totaal vo	890,5	901,4	908,6	909,4	903,9	893,4	888,9	885,6
bol	280,8	301,4	311,0	317,1	322,4	326,7	329,2	330,4
bbl	151,0	136,6	126,8	121,6	119,5	118,7	118,5	118,6
dt-bol	20,0	16,3	15,2	14,7	14,6	14,4	14,3	14,2
totaal mbo	451,8	454,3	453,0	453,5	456,5	459,8	462,0	463,1
hbo	257,3	268,6	279,3	289,9	299,3	307,8	315,6	322,7
wv hbo-1	70,9	73,9	75,2	76,7	78,3	79,7	81,0	82,1
dt-hbo	63,8	62,7	61,5	60,5	59,8	59,4	59,2	59,3
wv dt-hbo-1	15,9	14,2	14,2	14,2	14,2	14,3	14,4	14,5
totaal hbo	321,2	331,3	340,8	350,4	359,1	367,2	374,9	382,0
wo	183,3	193,5	203,1	212,1	220,8	229,6	238,2	246,3
wv wo-1	36,5	39,5	40,4	41,4	42,8	44,2	45,3	46,0
vboa	21,9	22,2	22,8	23,0	23,1	23,3	23,6	24,1
lwooa	13,0	14,0	14,8	15,4	15,8	16,2	16,7	17,2
bola	15,0	15,6	15,9	16,4	17,0	17,5	17,9	18,2
bbla	8,9	9,2	9,7	10,3	10,9	11,3	11,7	12,0
hao	8,4	8,4	8,3	8,2	8,2	8,1	8,1	8,1
woa	4,4	4,4	4,4	4,3	4,4	4,4	4,3	4,3

Referentieraming 2005 (begroting), leerlingen en studenten naar schoolsoort, geïndexeerd op 2004/05

	2003/04	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11
bao	100	100	100	100	101	101	100	100
sba0	103	100	97	95	92	90	88	86
so-wec	99	100	101	101	101	102	102	102
vso-wec	92	100	102	102	103	103	103	104
totaal po	100	100	100	100	100	100	100	100
vo-gemeee	100	100	99	97	95	93	93	93
vmbo34	102	100	100	98	96	93	90	87
havovwo3	96	100	102	103	104	104	104	103
vo-2	96	100	104	108	110	111	111	111
lwoo	98	100	101	102	101	101	102	104
pro	94	100	103	104	105	106	108	111
totaal vo	99	100	101	101	100	99	99	98
bol	93	100	103	105	107	108	109	110
bbl	111	100	93	89	87	87	87	87
dt-bol	122	100	93	90	89	88	88	87
totaal mbo	99	100	100	100	100	101	102	102
hbo	96	100	104	108	111	115	117	120
wv hbo-1	96	100	102	104	106	108	110	111
dt-hbo	102	100	98	97	95	95	95	95
wv dt-hbo-1	112	100	100	100	100	100	101	102
totaal hbo	97	100	103	106	108	111	113	115
wo	95	100	105	110	114	119	123	127
wv wo-1	92	100	102	105	108	112	115	116
vboa	99	100	103	104	104	105	107	109
lwooa	93	100	106	110	113	116	119	123
bola	96	100	102	105	109	112	114	116
bbla	97	100	106	112	118	123	127	130
hao	100	100	99	97	97	96	96	96
woa	99	100	99	98	98	99	98	98

De uitkomsten van de nieuwe raming RR2005 (begroting) worden hieronder vergeleken met de uitkomsten van de vorige raming, RR2004 (begroting), d.i. pag. 2 uit de publicatie RR2004.

Vershil Referentieraming 2005 (begroting) - Referentieraming 2004 (begroting)
(aantallen x 1000)

	2003/04	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10
bao	0,0	-3,6	-4,7	-8,0	-14,3	-20,1	-26,2
sbao	-0,1	-0,6	-1,1	-1,7	-2,1	-2,6	-3,1
so-wec	0,4	-0,2	-0,7	-1,4	-2,1	-2,8	-3,4
vso-wec	0,1	0,5	-0,4	-1,2	-1,9	-2,5	-2,9
totaal po	0,4	-3,9	-6,9	-12,2	-20,4	-27,9	-35,5
vo-gemeee	0,4	1,4	4,3	5,9	3,7	1,3	1,4
vmbo34	0,3	0,4	-0,1	0,5	1,3	2,1	1,7
havovwo3	0,0	-0,1	-0,2	0,0	0,3	0,3	-0,6
vo-2	0,0	1,4	2,3	2,9	3,1	3,3	3,3
lwoo	-0,1	2,1	2,9	3,4	2,7	2,2	2,0
Pro	0,1	0,1	-0,7	-1,7	-2,6	-3,1	-3,3
totaal vo	0,8	5,3	8,5	11,1	8,5	6,1	4,6
bol	-0,9	10,3	16,4	19,3	21,2	21,6	21,6
bbl	-1,0	-13,3	-22,2	-28,0	-31,6	-34,3	-36,3
dt-bol	-0,5	-2,7	-3,4	-3,7	-3,9	-4,0	-4,0
totaal mbo	-2,5	-5,7	-9,2	-12,4	-14,4	-16,7	-18,8
Hbo	0,1	2,2	3,3	4,0	4,0	3,4	2,9
wv hbo-1	-0,1	1,2	0,9	0,8	0,4	0,1	0,0
dt-hbo	0,2	-1,9	-3,4	-4,5	-5,2	-5,7	-6,0
wv dt-hbo-1	0,0	-1,7	-1,6	-1,6	-1,6	-1,5	-1,5
totaal hbo	0,3	0,3	-0,1	-0,5	-1,2	-2,3	-3,1
wo	0,4	2,8	5,3	7,8	10,2	12,5	14,8
wv wo-1	0,0	2,3	2,4	2,7	3,1	3,4	3,7
vboa	-0,1	0,0	0,0	-0,2	-0,4	-0,6	-0,7
lwooa	0,0	0,4	0,6	0,6	0,6	0,6	0,5
bola	0,0	0,8	1,5	2,2	3,0	3,7	4,3
bbla	0,1	0,0	0,2	0,5	0,6	0,7	0,7
hao	-0,3	-0,4	-0,6	-0,6	-0,6	-0,5	-0,4
woa	0,1	-0,1	-0,4	-0,6	-0,7	-0,8	-0,9

1.3 Nieuwe gegevens in RR2005 (lector)

1.3.1 Update van oudere telgegevens

Samengevat : ***Update van oudere gegevens omtrent leerlingen/studenten-aantallen en -stromen heeft weinig effect, met uitzondering van het mbo.***

In RR2005 hebben de volgende updates plaatsgevonden:

- a) update van oudere gegevens omtrent leerlingen/studenten-stromen, vanuit nieuwe versies van de onderwijsmatrices 2000 t/m 2002.
- b) update van alle aantallen leerlingen/studenten 2003/04;
- c) update van aantallen gediplomeerden 2002/03 voortgezet onderwijs (volgens inspectietelling), mbo, hbo, wo en groen onderwijs;
- d) opsplitsing van de mbo-raming naar de 4 niveaus; in vorige ramingen waren voltijd-bol en bbl nog verdeeld in niveau 1+2 en 3+4 en deeltijd-bol was ongedeeld, maar nu zijn de 4 niveaus apart geraamd, dit geldt ook grotendeels voor het groene mbo;

De effecten van deze updates zijn zichtbaar gemaakt in paragraaf 3.2, onder stappen D en E. Het belangrijkste effect doet zich voor bij mbo: omdat de bekostigingstelling 2003/04 van bbl veel lager was dan de vorig jaar gebruikte referentietelling, betekent deze stap een aanzienlijke verlaging van de mbo-raming; zie stap E in paragraaf 3.2.

De overige effecten zijn in het algemeen gering.

1.3.2 Nieuwe stroomgegevens

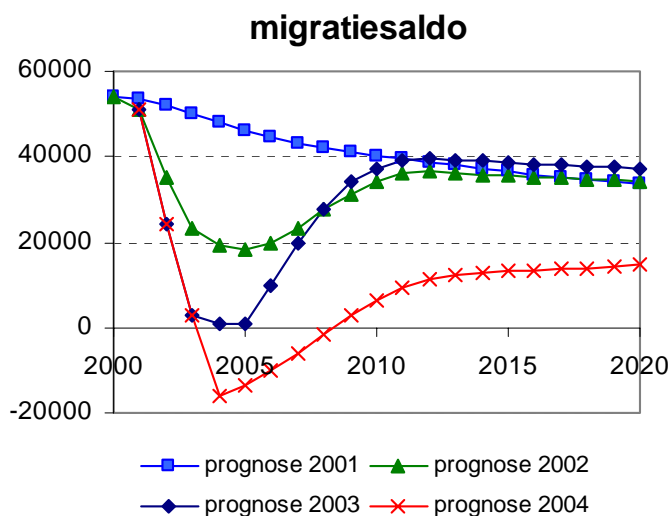
Samengevat : ***Geringe verschuivingen als gevolg van nieuwe onderwijsmatrix 2003***

De effecten van de nieuwe onderwijsmatrix 2003 zijn zichtbaar gemaakt in paragraaf 3.2, onder stap F. In het algemeen is er sprake van geringe effecten op de raming, met uitzondering van enkele verschuivingen binnen het voortgezet onderwijs.

1.3.3. Nieuwe bevolkingsraming

Samengevat : *Het migratiesaldo is nog verder gedaald. Dit leidt tot een neerwaartse bijstelling van de raming voor primair onderwijs.*

De nieuwe bevolkingsprognose 2004 is aanmerkelijk lager dan de vorig jaar nog gebruikte korte termijn prognose 2003. Evenals in 2002 en 2003 is ook in 2004 de immigratie fors gedaald en de emigratie aanzienlijk toegenomen tot boven het niveau van de immigratie. Hierdoor is in 2004 het migratiesaldo negatief geworden. Voor de eerstkomende jaren voorspelt het CBS een zeer laag migratiesaldo, dat wel weer langzaam zal toenemen:

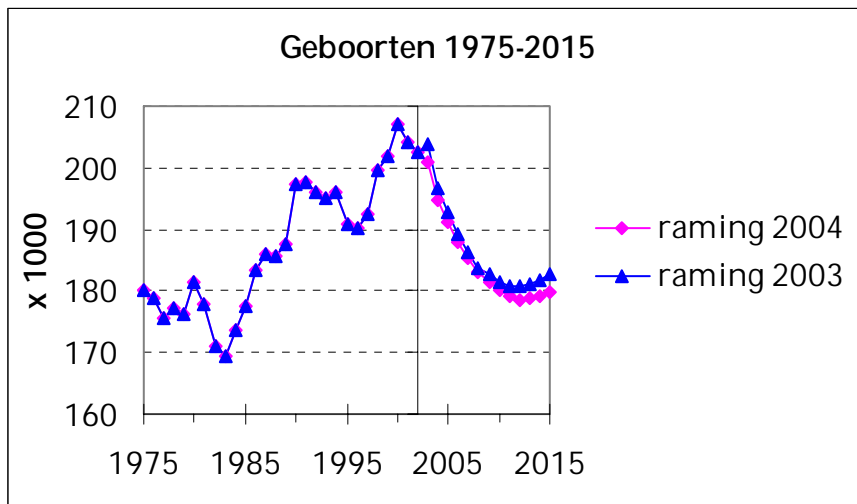


De daling van het migratiesaldo wordt veroorzaakt door:

- minder asielzoekers-instroom, als gevolg van strenger asiel-beleid;
- minder immigratie, door aanscherping van de voorwaarden voor gezinsvorming;
- minder arbeidsmigratie als gevolg van de laagconjunctuur.

Voor de langere termijn wordt wel weer een groei van het migratiesaldo verwacht als gevolg van meer arbeidsmigratie, mede vanwege de vergrijzing op de Nederlandse arbeidsmarkt.

De daling van het migratiesaldo wordt niet gecompenseerd door meer geboorten; de nieuwe geboorten-prognose gaat nog steeds uit van dezelfde veronderstellingen als de vorige twee prognoses, maar het niveau van het aantal geboorten komt wel iets lager te liggen als gevolg van de migratie-ontwikkelingen:



In de bevolkingsovervang per leeftijd t/m 16 jaar zijn de verschillen in de planperiode t.o.v. de vorige bevolkingsprognose als volgt:

Verschillen bevolkingsprognose 2004 - prognose 2003

Leeftijd	2003/04	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11
0	-3,0	-1,9	-1,5	-1,3	-0,9	-0,8	-1,3	-1,4
1	0,1	-3,0	-1,8	-1,5	-1,3	-1,0	-0,8	-1,4
2	0,0	-0,3	-3,3	-2,2	-1,9	-1,8	-1,5	-1,3
3	0,0	-0,5	-0,7	-3,8	-2,8	-2,6	-2,4	-2,1
4	0,1	-0,5	-1,0	-1,4	-4,5	-3,5	-3,4	-3,2
5	0,0	-0,5	-1,0	-1,6	-2,1	-5,3	-4,3	-4,2
6	0,0	-0,6	-0,9	-1,5	-2,2	-2,8	-6,0	-5,1
7	-0,1	-0,5	-1,0	-1,5	-2,1	-2,9	-3,6	-6,8
8	-0,1	-0,6	-0,9	-1,5	-2,0	-2,7	-3,5	-4,2
9	-0,1	-0,6	-1,0	-1,4	-2,0	-2,5	-3,2	-4,1
10	0,0	-0,5	-0,9	-1,4	-1,8	-2,5	-3,0	-3,7
11	0,0	-0,4	-0,9	-1,3	-1,8	-2,2	-2,9	-3,4
12	-0,1	-0,4	-0,7	-1,2	-1,6	-2,2	-2,6	-3,3
13	0,0	-0,4	-0,7	-1,0	-1,5	-2,0	-2,6	-3,0
14	-0,1	-0,4	-0,8	-1,1	-1,4	-1,9	-2,4	-3,0
15	-0,4	-0,7	-0,9	-1,2	-1,6	-1,9	-2,5	-3,0
16	-0,7	-1,0	-1,2	-1,4	-1,8	-2,1	-2,5	-3,0
tot. 4-11	-0,3	-4,1	-7,6	-11,5	-18,5	-24,4	-30,0	-34,7
tot. 12-16	-1,3	-2,9	-4,2	-5,9	-8,0	-10,2	-12,6	-15,3

Zoals blijkt uit bovenstaande tabel nemen de verschillen in de komende jaren gestaag toe. Deze verschillen, die grotendeels zijn toe te schrijven aan de daling van het migratiesaldo, werken uiteraard door in de ramingen van primair en voortgezet onderwijs, maar bij het voortgezet onderwijs wordt dit gemaskeerd door andere effecten, zoals meer zittenblijven. Het effect van de lagere bevolkingsprognose is voor 2009/10 zichtbaar gemaakt in paragraaf 3.2, onder stap H.

1.3.4. Nieuwe telgegevens

In deze raming RR2005 (begroting) zijn in vergelijking met RR2004 (begroting) de volgende nieuwe telgegevens verwerkt:

- voorlopige leerling- en studentenaantallen 2004/2005;
- voorlopige aantallen gediplomeerden 2003/04.

Hieronder worden deze nieuwe telgegevens eerst vergeleken met het daaraan voorafgaande schooljaar en vervolgens worden de nieuwe cijfers vergeleken met RR2004 (begroting).

Vergelijking leerling aantallen 2004/05 en 2003/04 (x 1000)

	2004/05	2003/04	Verschil	
			abs.	%
ba	1549,0	1547,6	1,4	0,1
sbao	50,1	51,4	-1,3	-2,6
so-wec	34,1	33,6	0,6	1,6
vso-wec	21,7	20,5	1,2	5,5
totaal po	1654,9	1653,0	1,9	0,1
vo	903,5	892,6	11,0	1,2
vo-gemeensch.	347,9	346,7	1,2	0,3
vmbo34	173,1	176,5	-3,4	-2,0
havovwo3	77,8	74,6	3,2	4,1
vo-2	197,4	190,3	7,1	3,6
lwoo	81,1	79,8	1,2	1,5
pro	26,4	24,7	1,7	6,4
totaal vo	903,5	892,6	11,0	1,2
bo	454,3	451,8	2,5	0,5
bol	301,4	280,8	20,6	6,8
bbl	136,6	151,0	-14,4	-10,6
dt-bol	16,3	20,0	-3,6	-22,3
totaal mbo	454,3	451,8	2,5	0,5
ho	336,7	326,1	10,7	3,2
vt-hbo	272,4	260,4	11,9	4,4
w.v. eerstejaars	75,0	71,5	3,5	4,7
dt-hbo	64,4	65,7	-1,3	-2,0
w.v. eerstejaars	14,4	16,2	-1,8	-12,3
wo	193,5	183,3	10,2	5,3
w.v. eerstejaars	39,5	36,5	3,1	7,7
gro	20,8	20,4	0,3	1,6
lwooa	13,3	12,3	0,9	7,2
bola	15,6	15,0	0,6	4,0
bbla	9,2	8,9	0,3	3,1
hao	8,7	8,7	-0,1	-0,9
woa	4,4	4,4	0,0	0,8

Opmerking:

- 1) het aantal deelnemers bbl uit de RR-telling 2004/05 is verlaagd met 2.700, conform de aftrek die ook in RR2002 en RR2003 is gebruikt
- 2) de vermelde cijfers zijn getelde aantallen, d.w.z. exclusief de begrotingstechnische correcties bij vo-gemeensch, hbo en vboa/lwooa.
- 3) bij wo is achteraf geconstateerd dat er in 2003/04 700 eerstejaars-studenten te weinig zijn geteld, hierdoor omvat de telling van 2004/05 700 minder eerstejaars. In deze publicatie is hiermee nog geen rekening gehouden.

Het basisonderwijs en speciaal onderwijs zijn in 2004 nog licht gegroeid, maar dit wordt gecompenseerd door een daling bij het speciaal basisonderwijs. Voortgezet speciaal onderwijs is in 2004 nog relatief sterk toegenomen.

Binnen het basisonderwijs stijgt het aantal leerlingen zonder bekostigingsgewicht, maar bij de extra bekostigingsgewichten 0,25 en 0,9 is er een daling. Dit kan o.m. verklaard worden uit het dalende migratiesaldo.

Ondanks het dalende migratiesaldo zijn de aantallen in het voortgezet onderwijs nog toegenomen. Met name de aantallen in havo/vwo (havovwo3 en vo-2) zijn aanzienlijk toegenomen, dit gaat deels ten koste van vmbo.

De nieuwe gecorrigeerde referentie-telling voor het mbo laat een forse groei zien bij voltijd-bol, tegenover aanzienlijke dalingen bij bbl en deeltijd-bol. Deze ontwikkelingen hangen samen met de weer toenemende werkloosheid.

Hetzelfde patroon als bij mbo is ook bij hbo waarneembaar: een sterke stijging bij de voltijd-opleidingen tegenover een beperkte daling van het deeltijd-onderwijs. Het duidelijkst zijn deze veranderingen aanwezig bij de eerstejaars. In totaal groeit het hbo echter nog steeds. Ook bij wo is er een aanzienlijke stijging, zowel bij eerstejaars als hogerejaars.

Bij het groene onderwijs is er alleen een substantiële stijging bij vmbo-groen, lwoo-groen en bol-groen, het overige groene onderwijs ondergaat weinig verandering.

Raming/telgegevens-vergelijking 2004/05 (x 1000)

	telling	raming	Verschil	
			abs.	%
bao	1549,0	1552,7	-3,6	-0,2
sba0	50,1	50,7	-0,6	-1,2
so-wec	34,1	34,6	-0,5	-1,4
vso-wec	21,7	22,0	-0,4	-1,7
totaal po	1654,9	1660,0	-5,1	-0,3
vo-gemeensch.	347,9	346,6	1,3	0,4
vmbo34	173,1	172,7	0,4	0,2
havovwo3	77,8	77,9	-0,1	-0,1
vo-2	197,4	196,0	1,4	0,7
lwoo	81,1	78,9	2,1	2,7
pro	26,4	26,3	0,1	0,3
totaal vo	903,5	898,3	5,2	0,6
bol	301,4	291,0	10,3	3,6
bbl	136,6	149,9	-13,3	-8,9
dt-bol	16,3	19,0	-2,7	-14,1
totaal mbo	454,3	460,0	-5,7	-1,2
vt-hbo	272,4	269,7	2,7	1,0
<i>w.v.eerstejaars</i>	75,0	73,3	1,7	2,3
dt-hbo	64,4	66,4	-2,1	-3,1
<i>w.v.eerstejaars</i>	14,4	16,1	-1,7	-10,7
totaal hbo	336,7	336,1	0,6	0,2
wo	193,5	190,6	2,8	1,5
<i>w.v.eerstejaars</i>	39,5	37,2	2,3	6,2
vboa	20,8	20,8	0,0	0,0
lwooa	13,3	12,9	0,3	2,7
bola	15,6	14,8	0,8	5,3
bbla	9,2	9,2	0,0	0,0
hao	8,7	8,8	-0,2	-2,0
woa	4,4	4,6	-0,1	-3,1

Het basisonderwijs blijft sterk achter bij de vorig jaar geraamde ontwikkeling, als gevolg van het dalend migratiesaldo.

Het verschil van ca. 4.000 in het basisonderwijs is vooral gelegen in leerlingen met bekostigingsgewicht 0,25 (-1.200) en 0,9 (-2.100).

Het voortgezet onderwijs heeft ruim 5.000 meer leerlingen geteld dan was verwacht. Het effect van het dalende migratiesaldo wordt blijkbaar gecompenseerd door andere effecten, zoals meer zittenblijven en wellicht ook wat meer doorstroom naar de tweede fase.

Het totale aantal mbo-deelnemers is lager dan vorig jaar was geraamd. Bovendien is er een sterke verschuiving waarneembaar van bbl en deeltijd-bol naar voltijd-bol. Het aanzienlijk hogere aantal voltijd-bol deelnemers compenseert ten dele de overschatting van bbl en deeltijd-bol.

Het aantal hbo-studenten is ongeveer conform de verwachting: tegenover een onderschatting bij de voltijd-opleidingen staat een vrijwel even grote overschatting bij de deeltijd-opleidingen.

Bij wo zijn er aanmerkelijk meer studenten dan vorig jaar was verwacht, vooral meer eerstejaars.

Voor de meeste onderwijssoorten in het groene onderwijs is vorig jaar goed voorspeld, alleen het bol-groen trekt duidelijk meer deelnemers dan was verwacht.

N.B.:

De raming RR2005 (lector) in bovenstaande vergelijking is exclusief de begrotingstechnische correcties in vso, vo-gemeensch./vboa+lwooa en hbo.

Gediplomeerden: raming/telgegevens-
vergelijking 2003/2004 (x 1000)

	telling	raming	Verschil	
			abs.	%
bol	71,0	67,2	3,8	5,6
bbl	53,6	53,9	-0,3	-0,5
dt-bol	4,1	3,9	0,3	6,7
totaal mbo	128,7	125,0	3,8	3,0
vt-hbo	46,9	45,7	1,2	2,6
dt-hbo	14,1	13,3	0,8	5,9
totaal hbo	61,0	59,0	2,0	3,4
Wo	22,1	20,6	1,5	7,4

In het mbo waren er dit jaar meer gediplomeerden dan verwacht bij voltijd-bol.

Bij bbl en deeltijd-bol was het aantal gediplomeerden vrijwel goed voorspeld.

In het hoger onderwijs, zowel in hbo als wo, hebben meer studenten dan verwacht hun diploma behaald.

N.B.:

De telling van vo-gediplomeerden is niet tijdig beschikbaar gekomen vanuit de ERR-registratie. Vanaf komend jaar zullen deze gediplomeerden geteld worden vanuit de onderwijsnummer-registratie.

Het effect van de nieuwe telgegevens op de nieuwe raming is voor 2009/10 zichtbaar gemaakt in paragraaf 3.2, onder stap I.

1.4 Commentaar van de Adviesgroep Leerlingen- en Studentenramingen op RR2005

De Adviesgroep Leerlingen- en Studentenramingen (ALS) beoordeelt jaarlijks de Referentieraming van OCW op drie aspecten:

- de vormgeving van de publicatie, d.w.z. leesbaarheid, toegankelijkheid en volledigheid;
- de methodiek volgens welke de raming tot stand is gekomen;
- de kwaliteit van de gebruikte leerlingen/studenten-gegevens.

Het commentaar van de ALS bij de nieuwe Referentieraming 2005 heeft betrekking op de onderhavige rapportage, maar ook de concept-publicatie "Onderwijsdeelname 1990-2020, beelden anno 2005" is in de oordeelsvorming meegenomen.

1.4.1 De vormgeving van de publicatie

De ALS waardeert de uitgebreide verantwoording van de nieuwe Referentieraming in het onderhavige document. In het algemeen vindt de ALS dat hierin de methodiek en de resultaten duidelijk zijn beschreven. De stapsgewijze opbouw van de nieuwe raming geeft een helder beeld van de effecten van de nieuwe leerlingen/studentengegevens en de nieuwe bevolkingsprognose.

Ten opzichte van de vorige publicatie zijn er enkele details toegevoegd die meer inzicht verschaffen, zoals het vermelden van standaarddeviaties in paragraaf 3.3 en de opsplitsing van mbo naar 4 niveaus in de BVE-tabellenset.

De ALS ondersteunt het via internet toegankelijk maken van de Referentieraming, dit geldt niet alleen voor het tekstdocument, maar vooral ook de spreadsheets die de huidige gedetailleerde ramingstabellen en onderliggende historische gegevens bevatten. De ALS adviseert om bij te houden in hoeverre de betreffende webpagina's op internet gebruikt worden, in relatie tot de afname van de papieren documenten.

Vorig jaar is voor het eerst de inhoudelijke toelichting op de ontwikkelingen in onderwijsdeelname verplaatst naar een aparte publicatie "Onderwijsdeelname 1990-2020, beelden anno".

De ALS vindt dit een verbetering: op deze wijze kunnen ontwikkelingen in de Nederlandse onderwijsdeelname duidelijker worden gepresenteerd, aan een breder lezerspubliek dan alleen deskundigen en gebruikers van ramingresultaten. Ten opzichte van de publicatie van vorig jaar is de nieuwe publicatie uitgebreid en ook qua vormgeving verbeterd. Geadviseerd wordt om zo mogelijk nog meer aandacht te besteden aan achterliggende ontwikkelingen die de veranderingen in onderwijsdeelname zouden kunnen verklaren.

Terecht worden in dit document zowel historische als geraamde ontwikkelingen toegelicht. Hierbij wordt wel geconstateerd dat er bij de presentatie van historische ontwikkelingen aanzienlijke overlap bestaat met andere OCW-dokumenten, bijvoorbeeld Kerncijfers 1999-2004 en Bestel in Beeld 2004.

Wat de gepresenteerde ramingen betreft zijn een aantal grafieken nu voorzien van onzekerheidsmarges. De ALS adviseert daarbij om niet uit te gaan van de eerder uitgevoerde Monte Carlo simulaties, maar van de empirische standaarddeviaties.

Verder vindt de ALS het nuttig als meer inzicht geboden wordt in te verwachten regionale

ontwikkelingen. De hierbij te hanteren regionale indeling hoeft niet per sé een indeling naar provincies te zijn, ook zou gedacht kunnen worden aan een indeling naar onderwijs(plan)gebieden en/of landsdelen.

1.4.2 De ramingsmethodiek

Van cruciale betekenis voor de ramingskwaliteit is de wijze waarop doorstroomkansen (strategische coëfficiënten) binnen het huidige ramingmodel Lector worden geëxtrapoleerd. Uit het vorig jaar beschikbaar gekomen Adviesrapport Onderzoek Modelinstelling Lector (ECN, april 2004) is gebleken dat de huidige extrapolatiemethode nog steeds voldoet. Wel zijn op bepaalde onderdelen van het model nog wel verbeteringen mogelijk. Zo is uit een OCW-analyse van strategische stromen naar voren gekomen dat de set van te extrapoleren stromen aanpassing behoeft en dat daarbij goed gekeken moet worden naar trendbreuken en outliers. De resultaten van door ECN uit te voeren trendanalyses worden daarom met belangstelling tegemoet gezien. De ALS gaat ervan uit dat deze resultaten in komende ramingen verwerkt worden.

Ten aanzien van de huidige extrapolaties en daarop aangebrachte correcties zet de ALS wel enige vraagtekens. Zo lijkt er bijvoorbeeld een reëel risico te bestaan dat de toekomstige instroom in het hbo vanuit havo en vwo aanzienlijk hoger zal zijn dan in de huidige raming is voorzien.

De ALS spreekt een oordeel uit over de methodiek en de gegevens op basis waarvan de ramingen tot stand komen. Zij geeft geen oordeel over de plausibiliteit van de beleidsmatige correcties. Wel doet de ALS de aanbeveling te komen tot een betere onderbouwing van de correcties ten aanzien de verwachte effecten van de invoering van het onderwijsnummer en de prestatiebeurs in het MBO. In andere onderwijssoorten zijn deze instrumenten al eerder ingevoerd. De daadwerkelijk gemeten effecten in de andere soorten zouden een basis kunnen zijn voor deze onderbouwing.

Bij de begrotingstechnische correctie ten aanzien van de in 2004/2005 gestarte HBO-zorgmaster opleidingen plaatst de ALS de volgende kanttekening: de gegeven toelichting geeft niet duidelijk aan wat met deze correctie precies wordt beoogd, namelijk voorkomen dat in de begrotingsraming de in 2004/05 ingestroomde studenten worden meegenomen terwijl voor deze studenten in de begroting reeds een afzonderlijk budget is gereserveerd. Ook wordt geen melding gemaakt van het feit dat er vanaf 2005/06 nog extra instroom zal plaatsvinden; hiervoor is de raming niet gecorrigeerd omdat deze extra instroom nog geen deel uitmaakt van de raming.

De nieuwe bachelor-master (BAMA) structuur in het hoger onderwijs geeft extra onzekerheid, met name ten aanzien van de raming van het wetenschappelijk onderwijs en in mindere mate voor de raming van het hoger beroepsonderwijs.

Vanwege onvoldoende historische gegevens kan er in het ramingsmodel nog geen rekening worden gehouden met BAMA, maar de ALS dringt wel aan op een buiten het model te maken onderverdeling van de wo-ramingen in bachelor- en master-studies.

Ook met het oog op de invoering van nieuwe bekostiging in het hoger onderwijs zouden de ramingen, in eerste instantie buiten het model, nader onderscheiden moeten worden. De ALS wil graag betrokken worden bij de hierbij te maken keuzes.

1.4.3 De informatiebasis

De ALS constateert dat op bepaalde punten, bijvoorbeeld de mbo-stroomgegevens, er nog zwakke plekken zijn in de informatiebasis.

Centraal in verbetering van de informatiebasis staat het gebruik van de onderwijsnummer-registraties, die achtereenvolgens voor vo, mbo, ho en po beschikbaar komen. Hierdoor wordt het mogelijk om meer inzicht te krijgen in belangrijke thema's, zoals bijvoorbeeld het voortijdig schoolverlaten en de studieonderbreking.

Ledenlijst Adviesgroep Leerlingen/Studenten-ramingen (ALS)

Prof. dr. P. Hooimeijer	voorzitter ALS / Universiteit Utrecht
drs. M.A.M. Smits van Waesberghe	Ministerie OCW
dr. G.A. Korteweg	secretaris ALS
drs. R.J.W. Pannebakker	Ministerie OCW
drs. A.H. de Jong	Ruimtelijk Planbureau
drs. B. Golsteyn	Researchcentrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt (ROA)
dr. B. Kuhry	Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP)
drs. F. Salve	VSNU / Universiteit Utrecht
drs. ing. A.G.J. Biemans	HBO-raad
ing. J.F. Lukkien	HBO-raad / Hanzehogeschool Groningen
A.J.J. van der Voort	Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij (LNV)
drs. R.W. Euwals	Centraal Planbureau (CPB)
drs. K. van Kralingen	Bve Raad
drs. W. Neutel	Besturenraad (organisatie van het PC onderwijs)
drs. S. Fränzel	Ministerie Financiën (waarnemend lid)

Hoofdstuk 2 De opbouw van de raming

Dezelfde modelinstelling is gehanteerd als in de voorgaande ramingen RR98 t/m RR2004. Dit betekent dat strategische coëfficiënten zijn geëxtrapoleerd volgens de pseudo-OLS methode, met een historische tijdbasis van 12 jaar; voor RR2005 betekent dit extrapolatie over de periode 1993 t/m 2004.

De jaarlijkse opbouw van de raming is volgens het volgende schema :

- a) RR..(standaard) = de raming met verwerking van de veranderingen zoals hierboven beschreven in hoofdstuk 3, maar zonder enige correctie;
- b) RR..(autonoom) = RR..(standaard) + technische correcties;
- c) RR..(lector) = RR..(autonoom) + beleidseffecten die modelmatig verwerkt zijn;
- d) RR..(begroting) = RR..(lector) + beleidsmatige en/of technische correcties die nog toegevoegd moeten worden om aan te sluiten bij de nieuwe begroting.

2.1 Toelichting op de standaard raming

RR2005 (standaard) is een raming waarbij de standaardmethodiek zonder enige correcties wordt toegepast.

Voor vso-wec is in deze standaardraming het aantal leerlingen in 2002/03 t/m 2004/05 achtereenvolgens verlaagd met resp. 735, 890 en 795 leerlingen, d.i. het aantal getelde RJJ-leerlingen. Het meenemen van deze RJJ-plaatsen zou een trendbreuk veroorzaken in de geraamde ontwikkeling van vso, daarom zijn de RJJ-leerlingenplaatsen hier niet meegenomen in de tellingen. Op een later moment in de opbouw van de raming worden de RJJ-plaatsen vanaf 2002/03 aan de raming toegevoegd: zie par. 2.3, onder punt 4.

Evenals voor andere onderwijssoorten is ook voor bbl in RR2005 (standaard) voor 2004/05 uitgegaan van de voorlopige telling (RR-telling). In RR2005 (autonoom) wordt deze telling vervolgens aangepast aan het niveau van de bekostigingstelling, op basis van verschillen in eerdere jaren tussen voorlopige telling en bekostigingstelling: zie paragraaf 2.3 onder punt 1.

2.2 RR2005 (standaard)

	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11
bao	1550,1	1547,6	1549,0	1551,6	1554,5	1557,4	1560,0	1553,8	1545,4
sbao	52,1	51,4	50,1	49,0	48,1	47,4	47,2	47,1	47,1
so-wec	33,1	33,6	34,1	34,3	34,3	34,3	34,2	34,2	34,2
vso-wec	17,9	19,6	20,9	21,3	21,6	21,8	21,9	22,1	22,1
totaal po	1653,1	1652,2	1654,1	1656,1	1658,5	1660,9	1663,3	1657,2	1648,8
vo-gemee	341,9	346,7	347,9	344,6	340,1	335,4	328,8	328,4	330,9
vmbo34	180,9	176,5	173,1	173,4	172,9	170,0	166,2	162,2	157,3
havovwo3	72,7	74,6	77,8	78,4	78,4	78,4	78,3	78,1	77,1
vo-2	183,6	190,3	197,4	204,1	208,6	210,1	209,4	208,0	206,4
lwoo	80,1	79,8	81,1	81,2	81,6	81,4	81,3	81,7	82,4
pro	22,8	24,7	26,4	27,0	27,0	26,7	26,4	26,3	26,5
totaal vo	882,0	892,6	903,5	908,7	908,5	902,0	890,3	884,7	880,6
bol	264,5	280,8	301,4	310,9	317,6	323,2	327,5	329,9	330,5
bbl	155,9	151,0	139,3	130,3	124,9	122,1	120,5	119,5	118,8
dt-bol	25,5	20,0	16,3	15,2	14,7	14,6	14,5	14,4	14,3
totaal mbo	445,9	451,8	457,0	456,4	457,2	459,8	462,4	463,8	463,7
hbo	250,0	260,4	272,4	284,5	297,1	309,3	320,5	330,4	338,9
wv hbo-1	65,6	71,5	75,0	77,3	79,9	82,2	83,9	85,0	86,0
dt-hbo	63,7	65,7	64,4	63,2	62,2	61,4	61,0	60,8	60,8
wv dt-hbo-1	16,5	16,2	14,4	14,4	14,4	14,4	14,5	14,6	14,6
totaal hbo	313,7	326,1	336,7	347,6	359,3	370,7	381,5	391,2	399,7
wo	174,8	183,3	193,5	202,5	211,1	219,4	227,7	235,4	242,4
wv wo-1	34,7	36,5	39,5	40,3	41,3	42,5	43,6	44,3	44,9
vboa	20,0	20,4	20,8	21,3	21,4	21,3	21,3	21,5	21,8
lwooa	11,5	12,3	13,3	14,0	14,4	14,7	15,0	15,3	15,7
bola	15,0	15,0	15,6	15,9	16,5	17,1	17,6	18,1	18,4
bbla	8,7	8,9	9,2	9,7	10,4	11,0	11,5	11,9	12,2
hao	8,4	8,7	8,7	8,5	8,4	8,4	8,3	8,2	8,2
woa	4,0	4,4	4,4	4,4	4,3	4,3	4,3	4,3	4,3

2.3 Toelichting op de technische correcties

Een standaardmethodiek vormt de basis voor de referentieraming. Deze methodiek is voor alle schoolsoorten gelijk. Voorafgaande aan de verwerking van de nieuwste telgegevens is deze standaardmethodiek vastgesteld. Het kan noodzakelijk blijken om ten opzichte van deze standaardmethodiek met enige bijstellingen te komen. Deze bijstellingen worden hieronder toegelicht.

Technische correcties zijn toegepast als de standaardmethodiek door discontinuïteiten in de gegevens (zoals trendbreuken, stelselwijzigingen) niet zonder meer mag worden toegepast.

Drie correcties kunnen eigenlijk als standaard-correcties worden opgevat :

- standaard-correcties "verlaging RR-telling" (1) en "leerplicht" (2);
- standaard-correctie "trend niet naar 0 en niet naar 100%" (3).

1. Standaard-correctie: aanpassing telling voor bbl (conform RR2004)

Vanwege de eis dat bbl-deelnemers alleen voor bekostiging in aanmerking komen als ze vóór 31 december een bpv (beroepspraktijkvorming)-plaats hebben geeft de bekostigingstelling jaarlijks steeds lagere aantallen bbl-deelnemers dan de overeenkomstige voorlopige telling (RR-telling). T.b.v. de OCW-begroting wordt in de Referentieraming steeds gekozen voor de bekostigingstelling i.p.v. de voorlopige telling, maar voor 2004/05 is nu nog geen bekostigingstelling beschikbaar. Daarom wordt het aantal deelnemers uit de voorlopige telling 2003/04 verlaagd met 2.700, conform de correctie die ook in RR2002 en RR2003 was toegepast.

Het effect van de aangepaste telling 2004/05 is als volgt:

	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11
bol	0,0	0,2	0,3	0,4	0,5	0,5	0,5
bbl	-2,7	-4,0	-4,7	-5,2	-5,4	-5,6	-5,8
dt-bol	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
totaal mbo	-2,7	-3,8	-4,4	-4,7	-4,9	-5,1	-5,3
hbo	0,0	0,1	0,1	0,2	0,2	0,2	0,3
wv hbo-1	0,0	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0
dt-hbo	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1
wv dt-hbo-1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
totaal hbo	0,0	0,1	0,2	0,2	0,3	0,3	0,3
wo	0,0	0,0	0,1	0,1	0,1	0,2	0,2
wv wo-1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

2. Standaard-correctie: trends in de leerplicht “harder” meenemen (conform RR2004)

Evenals in RR2004 is de standaardmethodiek gewijzigd voor leerplichtig onderwijs. De trends worden hier met een hoger gewicht meegenomen dan in de standaardraming.

De effecten van deze wijziging zijn:

	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11
bao	0,0	0,4	0,9	1,7	2,6	3,5	4,3
sbao	0,0	-0,2	-0,6	-1,3	-2,2	-3,2	-4,1
so-wec	0,0	0,1	0,2	0,4	0,5	0,6	0,7
vso-wec	0,0	-0,1	-0,2	-0,3	-0,4	-0,4	-0,4
totaal po	0,0	0,2	0,3	0,5	0,5	0,5	0,4
vo-gemeee	0,0	-0,8	-2,2	-3,2	-3,9	-4,7	-5,4
vmbo34	0,0	-0,9	-2,4	-3,8	-4,9	-5,7	-6,2
havovwo3	0,0	1,1	2,0	2,3	2,5	2,8	3,0
vo-2	0,0	0,0	0,9	2,5	3,8	4,4	4,6
lwoo	0,0	0,2	0,5	0,8	1,1	1,5	1,9
pro	0,0	0,2	0,5	1,0	1,6	2,2	2,8
totaal vo	0,0	-0,3	-0,7	-0,5	0,2	0,5	0,6
bol	0,0	0,0	-0,1	-0,7	-1,6	-2,9	-4,0
bbl	0,0	0,2	0,3	0,5	0,5	0,6	0,7
dt-bol	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-0,1	-0,1
totaal mbo	0,0	0,1	0,2	-0,2	-1,2	-2,3	-3,4
hbo	0,0	0,0	0,0	0,0	0,2	0,7	1,2
wv hbo-1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,2	0,5	0,6
dt-hbo	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
wv dt-hbo-1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
totaal hbo	0,0	0,0	0,0	0,0	0,2	0,6	1,2
wo	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,2	0,6
wv wo-1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,2	0,4
vboa	0,0	0,1	0,2	0,4	0,6	0,8	0,9
lwooa	0,0	0,1	0,2	0,4	0,5	0,6	0,7
bola	0,0	0,0	0,0	-0,1	-0,1	-0,2	-0,2

3. Standaard-correctie: niet naar 0 en niet naar 100% (gedeeltelijk conform RR2004)

De extrapolatie van trends uit het verleden kan als resultaat opleveren dat de overgangsfractionen in de prognose naar 0% of 100 % gaan.

In deze gevallen is in de raming gecorrigeerd, door de betreffende overgangsfractionen constant te laten op de laatst gerealiseerde waarde; voor RR2005 is dit de (geschatte) waarde voor 2004.

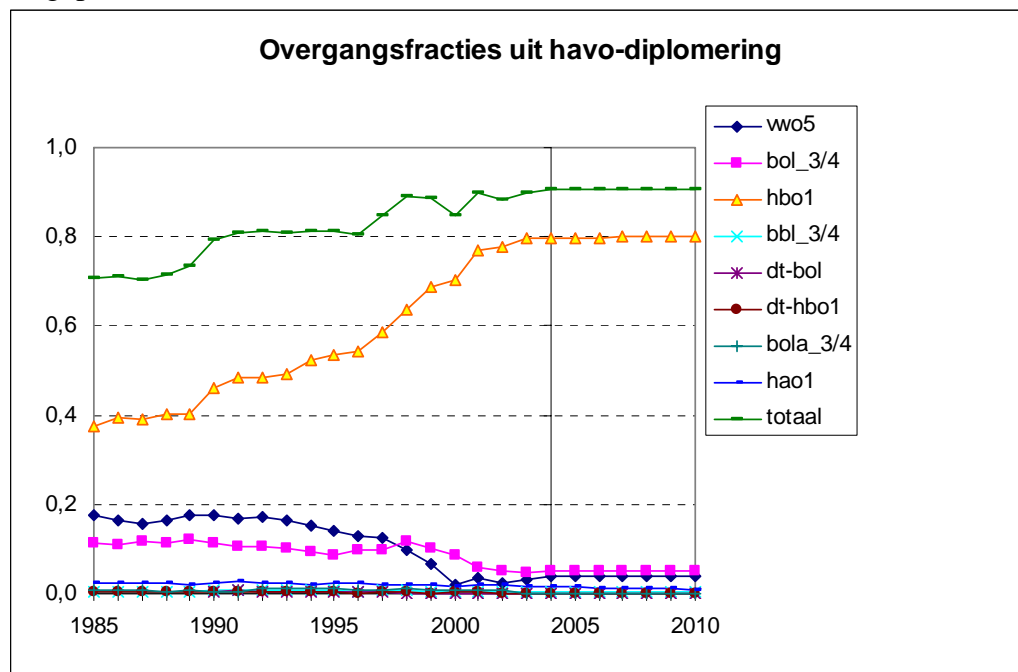
In de volgende gevallen is deze stabilisatie op het niveau van 2004 nodig in RR2005 voor overgangsfractionen die anders naar 0 zouden gaan:

- vanuit vbo-gediplomeerden naar bbl-1/2;
- vanuit mavo-gediplomeerden naar havo-4 en bbl-1/2;
- vanuit havo-gediplomeerden naar vwo5, voltijd-bol en bbl;
- vanuit vwo-gediplomeerden naar hao.

Verder is er in de standaardraming een sterke groei van de fractie van havo-gediplomeerden die direct doorstromen naar vervolgonderwijs. In totaal groeit deze fractie van 90,6 % nu naar 100 % in 2013 volgens de standaardraming.

Evenals in RR2004 worden nu alle overgangsfractionen met herkomst "havo-gediplomeerden" zodanig aangepast dat het totaal van deze fracties constant blijft op het niveau van 2004,

aangezien de laatste 6 jaar de fractie om en nabij de 90 procent zit¹. Bij deze aanpassing worden echter de gestabiliseerde overgangen van havo-gediplomeerden (zie hierboven) niet aangepast.



Dit leidt tot de volgende bijstelling in aantallen:

	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11
vo-gemees	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-0,1	-0,1
vmbo34	0,0	0,0	0,0	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1
havovwo3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
vo-2	0,0	0,9	2,7	4,5	5,7	6,6	7,3
Lwoo	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Pro	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Totaal vo	0,0	0,9	2,6	4,3	5,6	6,4	7,0
Bol	0,0	0,2	0,1	0,0	-0,3	-0,5	-0,6
Bbl	0,0	0,4	1,1	2,1	3,2	4,3	5,4
dt-bol	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Totaal mbo	0,0	0,6	1,3	2,1	2,9	3,9	4,8
Hbo	0,0	-1,1	-3,2	-5,8	-8,6	-11,4	-14,0
wv hbo-1	0,0	-1,1	-2,2	-3,0	-3,4	-3,7	-4,1
dt-hbo	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
wv dt-hbo-1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Totaal hbo	0,0	-1,1	-3,2	-5,8	-8,6	-11,4	-14,0
Wo	0,0	0,0	0,0	0,2	0,8	1,4	2,0
wv wo-1	0,0	0,0	0,0	0,2	0,6	0,7	0,7
Vboa	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Lwooa	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Bola	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-0,1	-0,1
Bbla	0,0	0,0	-0,1	-0,1	-0,2	-0,2	-0,2
Hao	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1
Woa	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

1 Ook bij mavo- en vwo-gediplomeerden ging in de afgelopen 6 jaar ca. 90% direct door naar vervolgonderwijs; hier blijft de totale doorstroom naar vervolgonderwijs ook in de standaardraming op ca. 90%.

4. Technische correctie Rijks justitiële jeugdinstellingen: conform RR2004

Met ingang van 01-08-2002 valt het onderwijs aan pupillen in Rijks justitiële jeugdinstellingen (RJI) onder verantwoording van OCW. Het betreft ca. 800 vso-zmok leerlingen. In de tellingen van 2002 t/m 2004 zijn geen RJI-leerlingen meegenomen omdat dit de te extrapoleren instroomtrend zou verstoren.

In de autonome raming worden deze RJI-leerlingen wel meegenomen, het effect is als volgt:

	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11
vso-wec	0.7	0.9	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8

2.4 RR2005 (autonoom)

De standaardraming aangevuld met enige technische correcties leidt tot de autonome raming, RR2005 (autonoom). Dit is de raming nog zonder de beleidseffecten.

RR2005 (autonoom)

	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11
bao	1550,1	1547,6	1549,0	1552,0	1555,5	1559,2	1562,5	1557,2	1549,7
sbao	52,1	51,4	50,1	48,7	47,4	46,1	45,0	44,0	43,0
so-wec	33,1	33,6	34,1	34,3	34,5	34,6	34,7	34,8	34,9
vso-wec	18,6	20,5	21,7	22,0	22,2	22,3	22,3	22,4	22,5
totaal po	1653,8	1653,0	1654,9	1657,1	1659,6	1662,2	1664,6	1658,5	1650,0
vo-gemee	341,9	346,7	347,9	343,8	337,9	332,1	324,9	323,7	325,4
vmbo34	180,9	176,5	173,1	172,5	170,4	166,1	161,2	156,4	151,0
havovwo3	72,7	74,6	77,8	79,5	80,4	80,7	80,8	80,9	80,1
vo-2	183,6	190,3	197,4	205,0	212,3	217,1	218,9	219,0	218,3
lwoo	80,1	79,8	81,1	81,4	82,0	82,2	82,3	83,2	84,3
pro	22,8	24,7	26,4	27,1	27,5	27,7	27,9	28,5	29,2
totaal vo	882,0	892,6	903,5	909,3	910,5	905,9	896,1	891,6	888,3
bol	264,5	280,8	301,4	311,2	317,9	322,9	326,0	327,1	326,4
bbl	155,9	151,0	136,6	126,8	121,6	119,5	118,8	118,7	119,1
dt-bol	25,5	20,0	16,3	15,2	14,7	14,6	14,4	14,3	14,2
totaal mbo	445,9	451,8	454,3	453,2	454,3	457,0	459,2	460,2	459,8
hbo	250,0	260,4	272,4	283,4	294,1	303,7	312,2	319,8	326,4
wv hbo-1	65,6	71,5	75,0	76,3	77,7	79,3	80,8	81,8	82,6
dt-hbo	63,7	65,7	64,4	63,2	62,2	61,5	61,0	60,8	60,8
wv dt-hbo-1	16,5	16,2	14,4	14,4	14,4	14,4	14,5	14,6	14,7
totaal hbo	313,7	326,1	336,7	346,6	356,3	365,1	373,3	380,7	387,3
wo	174,8	183,3	193,5	202,6	211,1	219,8	228,6	237,2	245,3
wv wo-1	34,7	36,5	39,5	40,4	41,4	42,8	44,2	45,3	46,0
vboa	20,0	20,4	20,8	21,4	21,6	21,7	21,9	22,3	22,7
lwooa	11,5	12,3	13,3	14,1	14,6	15,1	15,5	16,0	16,5
bola	15,0	15,0	15,6	15,9	16,4	17,0	17,5	17,9	18,2
bbla	8,7	8,9	9,2	9,7	10,3	10,9	11,3	11,7	12,0
hao	8,4	8,7	8,7	8,5	8,4	8,4	8,3	8,3	8,4
woa	4,0	4,4	4,4	4,4	4,3	4,4	4,4	4,3	4,3

2.5 Toelichting op de beleidseffecten

Beleids effecten zijn nodig indien vanuit het gevoerde beleid verwacht wordt dat de onderwijsdeelname zich anders zal ontwikkelen dan autonoom het geval is. Ten opzichte van RR2004 zijn de beleidseffecten eventueel aangepast voorzover ze als gerealiseerd kunnen worden beschouwd (correcties 1 en 2), of niet meer opgenomen (correctie 3).

1. Beleidseffect verblijfsduur wo i.v.m. 5-jarigheid beta-opleidingen: actualisatie conform RR2004

Vanaf 1999 is voor een groot deel van de beta-studierichtingen een vijfjarig studieprogramma ingevoerd. Dit leidt evenals in RR2004 tot de volgende correctie op de raming:

	03/04	04/05	05/06	06/07	07/08	08/09	09/10
Wo		0.5	1.0	1.5	1.5	1.5	1.5

Aangenomen mag worden dat het ingeboekte effect voor 2004/05 thans reeds in de autonome raming is verwerkt, daarom resteert nu als beleidseffect in RR2005 alleen nog de oploop na 2004/05:

	03/04	04/05	05/06	06/07	07/08	08/09	09/10	10/11
Wo			0.5	1.0	1.0	1.0	1.0	1.0

2. Beleidseffect i.v.m onderwijsnummer: actualisatie conform RR2004

In RR2004 was een correctie aangebracht i.v.m de invoering van het onderwijsnummer:

	2003/04	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10
Bao			-0.6	-1.4	-1.4	-1.4	-1.4
vo-gemeens.		-0.6	-0.6	-0.6	-0.6	-0.6	-0.6
Bol		-0.4	-0.9	-0.9	-0.9	-0.9	-0.9

Aangenomen mag worden dat het ingeboekte effect voor 2004/05 bij vo thans in de autonome raming is verwerkt. Verder wordt binnen het primair onderwijs het onderwijsnummer pas vanaf 2006/07 ingevoerd. In het mbo (bol) wordt het onderwijsnummer gefaseerd ingevoerd. Dit leidt tot de volgende nieuwe correctie in RR2005:

	2003/04	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11
Bao				-0.6	-1.4	-1.4	-1.4	-1.4
Bol			-0.4	-0.9	-0.9	-0.9	-0.9	-0.9

3. Beleidseffect zorgleerlingen in voortgezet onderwijs: actualisatie conform RR2004

In RR2004 was een correctie opgenomen i.v.m. maatregelen die aangekondigd zijn in de regeling regionale verwijzingscommissies en zorgbudget voortgezet onderwijs 2002-2003:

	2003/04	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10
vo-gemeens.		1.5	1.5	1.5	1.5	1.5	1.5
Lwoo		-1.5	-1.5	-1.5	-1.5	-1.5	-1.5

Aangenomen mag worden dat het ingeboekte effect voor 2004/05 thans reeds in de autonome raming is verwerkt, daarom vervalt deze correctie in RR2005.

4. Beleidseffect prestatiebeurs in voltijd-bol 3/4: conform RR2004

Door de invoering van de prestatiebeurs in de niveaus 3 en 4 van voltijd-bol vanaf 2005 zal naar verwachting de uitval cohortsgewijs (d.w.z. voor de instromende deelnemers) met ongeveer ¼ afnemen tot 2010. Dit verhoogt uiteraard het aantal bol-deelnemers, met een licht negatief effect op bbl. Doordat het aantal gediplomeerden uit niveau 4 toeneemt zal op termijn hierdoor ook het aantal ingeschrevenen in het hbo nog wat verder stijgen.

Dit zal de volgende beleidseffecten op de raming hebben :

	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16
Bol	0,0	0,0	0,4	1,6	3,1	4,9	7,1	9,3	11,0	12,6	14,1
Bbl	0,0	0,0	0,0	-0,1	-0,3	-0,5	-0,8	-1,0	-1,3	-1,4	-1,5
dt-bol	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1
Totaal mbo	0,0	0,0	0,4	1,5	2,8	4,3	6,3	8,2	9,6	11,1	12,6
hbo	0,0	0,0	0,0	0,0	0,3	0,9	1,7	2,8	3,9	4,8	5,5
wv hbo-1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,3	0,7	1,0	1,4	1,8	1,8	1,8
dt-hbo	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1	0,2	0,2	0,3	0,3
wv dt-hbo-1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Totaal hbo	0,0	0,0	0,0	0,0	0,4	1,0	1,8	2,9	4,1	5,1	5,9

5. Beleidseffect thuiszitters in vso: conform RR2004

vso-zmok 170 leerlingen extra:

Crisisplaatsen voor leerplichtige thuiszitters

Door middel van gerichte maatregelen wordt bevorderd dat door het schooljaar heen 510 leerplichtige thuiszitters een plek in het onderwijs kunnen krijgen. Omdat leerlingen gemiddeld 13 weken op een crisisplaats zitten en daarna instromen op een school is aanpassing van het leerlingenaantal 1-10-2003 en volgende met 170 leerlingen noodzakelijk.

	2003/04	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11
vso-wec	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2

2.6 RR2005 (lector)

De autonome raming voorzien van bovenstaande beleidseffecten levert de beleidsmatige raming, RR2005 (lector), op.

RR2005 (lector)

	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11
bao	1550,1	1547,6	1549,0	1552,0	1554,9	1557,8	1561,1	1555,8	1548,3
sbao	52,1	51,4	50,1	48,7	47,4	46,1	45,0	44,0	43,0
so-wec	33,1	33,6	34,1	34,3	34,5	34,6	34,7	34,8	34,9
vso-wec	18,6	20,6	21,8	22,2	22,4	22,4	22,5	22,6	22,7
totaal po	1653,8	1653,2	1655,1	1657,2	1659,1	1660,9	1663,4	1657,2	1648,8
vo-gemees	341,9	346,7	347,9	343,8	337,9	332,1	324,9	323,7	325,4
vmbo34	180,9	176,5	173,1	172,5	170,4	166,1	161,2	156,4	151,0
havovwo3	72,7	74,6	77,8	79,5	80,4	80,7	80,8	80,9	80,1
vo-2	183,6	190,3	197,4	205,0	212,3	217,1	218,9	219,0	218,3
lwoo	80,1	79,8	81,1	81,4	82,0	82,2	82,3	83,2	84,3
pro	22,8	24,7	26,4	27,1	27,5	27,7	27,9	28,5	29,2
totaal vo	882,0	892,6	903,5	909,3	910,5	905,9	896,1	891,6	888,3
bol	264,5	280,8	301,4	310,8	317,0	322,4	326,8	329,3	330,4
bbl	155,9	151,0	136,6	126,8	121,6	119,5	118,7	118,5	118,6
dt-bol	25,5	20,0	16,3	15,2	14,7	14,6	14,4	14,3	14,2
totaal mbo	445,9	451,8	454,3	452,8	453,4	456,4	459,9	462,1	463,2
hbo	250,0	260,4	272,4	283,4	294,1	303,7	312,2	320,2	327,4
wv hbo-1	65,6	71,5	75,0	76,3	77,7	79,3	80,8	82,2	83,2
dt-hbo	63,7	65,7	64,4	63,2	62,2	61,5	61,0	60,9	60,9
wv dt-hbo-1	16,5	16,2	14,4	14,4	14,4	14,4	14,5	14,6	14,7
totaal hbo	313,7	326,1	336,7	346,6	356,3	365,1	373,3	381,0	388,2
wo	174,8	183,3	193,5	203,1	212,1	220,8	229,6	238,2	246,3
wv wo-1	34,7	36,5	39,5	40,4	41,4	42,8	44,2	45,3	46,0
vboa	20,0	20,4	20,8	21,4	21,6	21,7	21,9	22,3	22,7
lwooa	11,5	12,3	13,3	14,1	14,6	15,1	15,5	16,0	16,5
bola	15,0	15,0	15,6	15,9	16,4	17,0	17,5	17,9	18,2
bbla	8,7	8,9	9,2	9,7	10,3	10,9	11,3	11,7	12,0
hao	8,4	8,7	8,7	8,5	8,4	8,4	8,3	8,3	8,4
woa	4,0	4,4	4,4	4,4	4,3	4,4	4,4	4,3	4,3

2.7 Toelichting op de aanvullende correcties tot RR2005 (begroting)

1. Technische correctie begrotingsdefinities vo: conform RR2004

Om aan te sluiten bij de begroting was in RR2004 (begroting) een technische correctie opgenomen voor leerjaar 1 en 2 in het voortgezet onderwijs, omdat 2058 in het vo getelde leerlingen tot het groen onderwijs worden gerekend. Deze correctie blijft gehandhaafd in RR2005 (begroting):

	2003/04	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11
vo-gemeens.	-2,1	-2,1	-2,1	-2,1	-2,1	-2,1	-2,1	-2,1
vboa	1,4	1,4	1,4	1,4	1,4	1,4	1,4	1,4
lwooa	0,6	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7

2. Technische correctie begrotingsdefinities hbo

In de begrotingsraming worden voor het hbo alleen aantallen bekostigde ingeschrevenen opgenomen. In RR2004 (begroting) was de volgende correctie opgenomen voor niet-bekostigde ingeschrevenen:

	2003/04	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11
Hbo	-3,1	-3,2	-3,3	-3,2	-3,1	-2,9	-2,9	-2,9
wv hbo-1	-0,6	-0,6	-0,6	-0,6	-0,6	-0,5	-0,5	-0,5
dt-hbo	-1,8	-1,9	-2,0	-2,1	-2,2	-2,3	-2,3	-2,3
wv dt-hbo-1	-0,3	-0,3	-0,3	-0,3	-0,3	-0,3	-0,3	-0,3
totaal hbo	-4,9	-5,1	-5,3	-5,3	-5,3	-5,1	-5,1	-5,1

Deze correctie is in RR2005 (begroting) opnieuw berekend op grond van de laatste telling en tevens toegepast op hao:

	2003/04	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11
Hbo	-3,1	-3,5	-3,6	-3,7	-3,9	-4,0	-4,1	-4,2
wv hbo-1	-0,6	-1,0	-1,1	-1,1	-1,1	-1,1	-1,1	-1,1
dt-hbo	-1,8	-1,7	-1,7	-1,7	-1,6	-1,6	-1,6	-1,6
wv dt-hbo-1	-0,3	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2
totaal hbo	-4,9	-5,2	-5,3	-5,4	-5,5	-5,6	-5,7	-5,8
hao	-0,3	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2

Verder worden de met ingang van 2004/05 gestarte hbo-zorgopleidingen in de masterfase niet op de reguliere wijze bekostigd; om deze reden vindt er nu een aftrek plaats van 250 studenten in 2004/05 en 500 in de komende jaren:

	2003/04	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11
Hbo		-0,3	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5

3. Technische correctie plaatsbekostiging po: conform RR2004

In RR2005 is ervoor gekozen om de plaatsbekostiging in twee stappen in de raming op te nemen. De op 1 oktober op bekostigingsplaatsen getelde leerlingen zitten in de autonome referentieraming. Het verschil tussen bekostigingsplaatsen en getelde leerlingen wordt als technische correctie meegenomen

Rijks justitiële jeugdinrichtingen

De correctie vanwege plaatsbekostiging is bij de rijksjustitiële jeugdinrichtingen 400 in 2002/03, 255 in 2003/04 en 302 in 2004/05 en volgende jaren. Dit verschil wordt deels veroorzaakt door het aantal leerlingen dat deelneemt aan onderwijsproject Den Eng. Deze leerlingen zitten nog niet in de leerlingtelling, maar leiden wel tot bekostiging. Het resterende deel van de correctie betreft bekostigde plaatsen ten behoeve van justitiële jeugdinrichtingen waar op 1 oktober geen leerlingbezetting was. Het aantal bekostigde plaatsen is gekoppeld aan de capaciteit van de jeugdinrichtingen. Omdat de populatie van een justitiële jeugdinrichting binnen een schooljaar wisselt, kan er op 1 oktober sprake zijn van onbezette plaatsen.

Dit leidt tot de volgende correctie:

	2003/04	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11
Vso wec	0,26	0,30	0,30	0,30	0,30	0,30	0,30	0,30

Residentiële plaatsen; so/vso

Door de inwerkingtreding van LGF, wordt er voor scholen die samenwerken met residentiële instellingen plaatsbekostiging toegekend. Ook de omvang van deze plaatsen is gekoppeld aan de capaciteit van de instelling. De verwachting is dat deze plaatsen door het jaar heen bezet zijn, maar ook hier kan er op teldatum 1 oktober sprake zijn van onbezette plaatsen.

Dit leidt tot de volgende correctie:

	2003/04	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11
So wec	0,43	0,31	0,31	0,31	0,31	0,31	0,31	0,31
Vso wec	0,19	0,71	0,71	0,71	0,71	0,71	0,71	0,71

4. Beleidseffect leerplichtige asielzoekers

De volgende correctie is opgenomen voor meer/minder asielzoekers in de leerplichtige leeftijd (regulier asielonderwijs). Deze correctie is zoals afgesproken met Min.Financiën.

	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11
bao	0,8	0,7	0,0	-0,3	-0,4	-0,4
vo-1	1,0	0,8	0,1	-0,4	-0,5	-0,5
lwoo	0,3	0,3	0,0	-0,1	-0,2	-0,2
bol	0,1	0,1	0,0	-0,1	-0,1	-0,1
totaal	2,3	1,8	0,1	-0,9	-1,1	-1,1

2.8 RR2005 (begroting)

Deze raming bevat de meest actuele inzichten over de leerlingen- en studentenraming voor de onderbouwing van de OCW-begroting 2006.

RR2005 (begroting)

	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11
bao	1549,0	1552,8	1555,5	1557,8	1560,8	1555,4	1547,9
sbao	50,1	48,7	47,4	46,1	45,0	44,0	43,0
so-wec	34,4	34,6	34,8	34,9	35,0	35,1	35,2
vso-wec	22,8	23,2	23,4	23,5	23,5	23,6	23,7
totaal po	1656,4	1659,4	1661,1	1662,3	1664,4	1658,2	1649,7
vo-gemees	345,8	342,6	336,6	330,1	322,4	321,1	322,9
vmbo34	173,1	172,5	170,4	166,1	161,2	156,4	151,0
havovwo3	77,8	79,5	80,4	80,7	80,8	80,9	80,1
vo-2	197,4	205,0	212,3	217,1	218,9	219,0	218,3
lwoo	81,1	81,7	82,3	82,2	82,2	83,0	84,1
pro	26,4	27,1	27,5	27,7	27,9	28,5	29,2
totaal vo	901,4	908,6	909,4	903,9	893,4	888,9	885,6
bol	301,4	311,0	317,1	322,4	326,7	329,2	330,4
bbl	136,6	126,8	121,6	119,5	118,7	118,5	118,6
bol-dt	16,3	15,2	14,7	14,6	14,4	14,3	14,2
totaal mbo	454,3	453,0	453,5	456,5	459,8	462,0	463,1
hbo	268,6	279,3	289,9	299,3	307,8	315,6	322,7
wv hbo-1	73,9	75,2	76,7	78,3	79,7	81,0	82,1
dt-hbo	62,7	61,5	60,5	59,8	59,4	59,2	59,3
wv dt-hbo-1	14,2	14,2	14,2	14,2	14,3	14,4	14,5
totaal hbo	331,3	340,8	350,4	359,1	367,2	374,9	382,0
wo	193,5	203,1	212,1	220,8	229,6	238,2	246,3
wv wo-1	39,5	40,4	41,4	42,8	44,2	45,3	46,0

Hoofdstuk 3 De techniek rond de referentieraming

3.1 De werking van het model en de standaardmethodiek

Deze leerlingen- en studentenraming is gemaakt met het ramingsinstrument LECTOR. Dit ramingsmodel is een leeftijdsafhankelijk doorstroommodel gebaseerd op een onderwijsmatrix. In deze paragraaf gaan we in op de werking van het model.

Leerlingontwikkeling

De ontwikkeling van het aantal leerlingen in de verschillende schoolsoorten wordt door twee zaken bepaald:

- de ontwikkeling van de bevolking
Deze ontwikkeling is van belang omdat wanneer er meer of minder potentiële leerlingen en studenten zijn (hetzij door meer of minder geboorten, hetzij door meer of minder migratie) dit de deelname aan het onderwijs beïnvloedt.
- ontwikkelingen in de relatieve deelname aan het onderwijs
Deze deelname-ontwikkeling bestaat uit:
 - zogenaamde autonome ontwikkelingen (bijvoorbeeld de toegenomen deelname aan het speciaal onderwijs, doordat er steeds meer naar dit onderwijs werd verwezen);
 - beleidsmatige deelname-ontwikkelingen (de raming wordt gecorrigeerd voor de verwachte effecten van beleid, bijvoorbeeld de verwachte langere verblijfstijd van wo-studenten door verlenging van de studieduur in beta-studierichtingen).

Onderwijsmatrix (o-matrix)

De kern van LECTOR is de onderwijsmatrix. Deze geeft voor een bepaald jaar aan welke aantallen leerlingen van de ene schoolsoort naar de andere schoolsoort stromen. Bijvoorbeeld voor vmbo-3 is bekend hoeveel leerlingen blijven zitten, of overgaan naar vmbo-4 of uitstromen en het volgende jaar geen onderwijs volgen. Onderstaande figuur geeft een geaggregeerd voorbeeld van een o-matrix.

onderwijsmatrix 2000
(aantallen x 1000)

		bestemming											bbao		
		po	vo	mbo	hbo	wo	edu	vo-d	mbo-d	hbo-d	wo-d	edu-d			
herkomst	po	1 435	192	1				1							11
	vo	2	684	11			4	161							29
	mbo			240					120						75
	hbo				207	2				54					34
	wo				3	126						21			13
	edu			3			44							6	58
	vo-d		8	75	34	17									28
	mbo-d			17	15										87
	hbo-d				2	4									47
	wo-d					2									19
	edu-d			1	2	1									2
	bbao		207	12	101	41	13	57							9 381

De eerste regel in de matrix geeft aan dat van alle leerlingen in het po, er 1435 duizend het volgende jaar nog steeds in het po zitten, 192 duizend zijn doorgestroomd naar het vo, 1

duizend het mbo hebben opgezocht en 11 duizend het onderwijs hebben verlaten (naar de bbao = bevolking buiten alle onderwijs). Zo stromen er bijvoorbeeld ook 75 duizend vo-diplomeerden direct door naar het mbo.

Bovenstaande matrix geeft het absolute aantal leerlingen aan dat van de ene schoolsoort naar de andere stroomt. Dit kan ook relatief worden gemaakt door de stroom-aantallen te delen door het totaal van een regel (dus het totaal van de herkomst). Het percentage wat dan ontstaat is de “kans” dat een leerling van de ene naar de andere schoolsoort stroomt. Onderstaande figuur geeft hiervan een voorbeeld:

onderwijsmatrix 2000
(relatief t.o.v. herkomst)

		<i>bestemming</i>												
		po	vo	mbo	hbo	wo	edu	vo-d	mbo-d	hbo-d	wo-d	edu-d	bbao	
herkomst	po	88%	12%	0%				0%					1%	
	vo	0%	77%	1%			1%	18%					3%	
	mbo			55%					28%				17%	
	hbo				70%	1%				18%			11%	
	wo				2%	77%						13%	8%	
	edu			3%			39%						5%	53%
	vo-d		5%	46%	21%	11%								17%
	mbo-d			14%	13%									73%
	hbo-d				4%	8%								87%
	wo-d					11%								88%
	edu-d			16%	36%	18%								27%
	bbao		2%	0%	1%	0%	0%	1%						96%

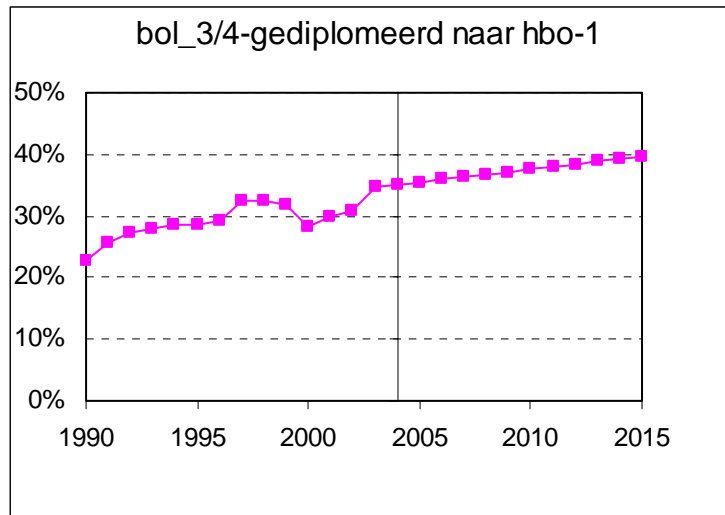
De meest eenvoudige manier van ramen, uitgaande van deze relatieve onderwijsmatrix is de volgende:

- Wanneer bekend is hoeveel leerlingen er aan het begin van het schooljaar zijn, dan kan door vermenigvuldiging met deze matrix het aantal leerlingen aan het einde van het schooljaar worden berekend.
- Dit aantal leerlingen aan het einde van het schooljaar is gelijk aan het aantal leerlingen in de verschillende schoolsoorten in het begin van het volgende schooljaar².
- Dit aantal leerlingen aan het begin van het schooljaar kan weer worden vermenigvuldigd met de relatieve onderwijsmatrix, waarna het aantal aan het einde van het schooljaar voorspeld wordt.
- etc....

In principe is hetgeen hierboven is geschetst de wijze waarop de leerlingen- en studentenraming in LECTOR geschiedt. Er komt nog een dimensie bij: de leeftijdsdimensie. In onderstaand plaatje wordt dit weergegeven.

² In werkelijkheid dient nog een correctie plaats te vinden voor in- en uitstroom. Immers ook wanneer men op school zit, kan men sterven of emigreren. Ook vindt er immigratie plaats.

Er wordt een extrapolatie gemaakt van de strategische stromen³. De extrapolatiemethodiek is de zogenaamde pseudo-ols methode. Dit is de gewone ols (= kleinste kwadraten) extrapolatie, maar dan zodanig verschoven dat deze door het laatst bekende punt gaat.



Alleen de strategische stromen worden geëxtrapoleerd, omdat uit onderzoek is gebleken dat dit type stromen een bepaalde ontwikkeling doormaakt. Voor de niet-strategische stromen (bijvoorbeeld zittenblijven) is dit veel minder het geval.

Deze geëxtrapoleerde ontwikkeling van stroomcoëfficiënten wordt meer meegenomen in de raming naarmate de verklaarde variantie groter is. Dit geldt m.n. voor de leerplichtige onderwijssoorten.

De verklaarde variantie is een maat om aan te geven hoe goed een lijn die door een reeks punten wordt getrokken bij deze punten past. Wanneer al deze punten óp de lijn liggen dan is de verklaarde variantie 100%, en naarmate de punten gemiddeld verder van de lijn afliggen wordt de verklaarde variantie lager.

Wanneer de verklaarde variantie hoog is, was in het verleden een duidelijke trend zichtbaar. Aangenomen wordt dat de voorspelling voor de trend in de toekomst dan “sterker” meegenomen dient te worden dan wanneer dat niet het geval zou zijn.

Output van LECTOR (ramingen en scenario's)

Het model is in staat om een groot aantal gegevens op te leveren:

- aantallen leerlingen en gediplomeerden
- onderwijsdeelname naar leeftijd
- instroom naar herkomst / uitstroom naar bestemming
- doorstroom (en aan de hand van deze cijfers een inschatting voor de verblijfsduur)
- schoolverlaters (en aan de hand hiervan een indicatie van het opleidingsniveau), etc.

³ Strategische stromen zijn over het algemeen overgangen tussen de verschillende onderwijssoorten, bijvoorbeeld de leerlingen die met vmbo-diploma doorstuderen in de bol. In het algemeen vertonen deze overgangen een trendmatige ontwikkeling.

Instellingen van LECTOR

Binnen LECTOR dienen de volgende keuzes gemaakt te worden:

- A. De extrapolatiewijze van de stroomcoëfficiënten:
LECTOR biedt de mogelijkheid om de strategische coëfficiënten op de volgende manieren te extrapoleren: Lineair, Loglineair, Logit en pseudo-lineair (dat is gelijk aan lineair, maar nu wordt de lijn verschoven zodanig dat deze aansluit bij de laatste waarneming).
- B. De lengte van de periode waarover wordt geëxtrapoleerd:
Er zijn historische gegevens beschikbaar voor de jaren 1983-2003, terwijl voor 2004 LECTOR inschattingen kan maken op basis van de telgegevens.
- C. Het aggregatieniveau van de onderwijssoorten:
Binnen LECTOR kan over de onderwijssoorten op een willekeurige manier worden geaggregeerd.
- D. Een aggregatie over leeftijden:
Ook over de leeftijden kan willekeurig worden geaggregeerd.
- E. Een aggregatie over geslacht:
Er kan gekozen worden voor een raming voor mannen, voor vrouwen, of voor mannen en vrouwen samen.
- F. De keuze van de ramingsprocedure:
LECTOR kan op een aantal manieren een raming en extrapolatie uitvoeren.
- G. De koppeling tussen uitkomsten van extrapolatie en ramingsberekening:
De geëxtrapoleerde coëfficiënten kunnen een bepaald gewicht mee krijgen bij de uiteindelijke raming. Mogelijke gewichten zijn heel erg groot (dan wordt precies voldaan aan de coëfficiënten), een Poissongewicht of een gewicht gebaseerd op de "goodness of fit" (afhankelijk van de verklaarde variantie wordt het gewicht bepaald).

Bij de keuzes die gemaakt worden, geldt het volgende uitgangspunt:

voorzichtigheid met het veranderen van de ramingsystematiek

De reden hiervan is de volgende: De leerlingenraming, die met LECTOR gemaakt wordt, is de basis voor de begroting van OCW. Verschillen tussen twee opeenvolgende ramingen zijn begrijpelijk als ze voortkomen uit recent beschikbaar gekomen informatie (tellingen of stroominformatie).

Wanneer deze verschillen echter voortkomen uit wijzigingen van de ramingsystematiek dan is de werkelijkheid niet veranderd, alleen ons inzicht in de werkelijkheid is anders geworden. Dergelijke "ramingstechnische mutaties" zijn moeilijker uit te leggen.

Hiernaast weten we uit bijvoorbeeld het SCP-onderzoek dat twee goede ramingstechnieken grote verschillen in uitkomsten kunnen hebben. Regelmatig wisselen van methodiek levert het risico van een onstabiel toekomstperspectief.

Om deze reden moet er uitermate voorzichtig worden omgesprongen met methodiek-wijzigingen. We willen alleen veranderingen doorvoeren wanneer deze een aanzienlijke verbetering opleveren van de ramingsmethodiek. Dit geldt temeer als de daarmee samenhangende mutaties groot zijn.

Op basis van onderstaande criteria zijn, binnen de geschetste grenzen, keuzes gemaakt.

Voor de bepaling van de kwaliteit van de ramingsmethodiek worden met vorig jaar vergelijkbare criteria gehanteerd :

- a) voorspelbaarheid voor t+1
- b) voorspelbaarheid voor t+2 t/m t+4
- c) stabiliteit voor t+5

In het voorgaande is geconcludeerd dat er voorzichtig moet worden omgesprongen met methodiek-wijzigingen. Daarom hanteren we naast het criterium van de kwaliteit van de raming tevens het criterium van de beperking van mutaties door een nieuwe modelinstelling:

- d) minimalisatie van leerlingmutaties door nieuwe modelinstelling

toelichting op de criteria:

a. en b. Voorspelbaarheid

Voorspelbaarheid wordt gedefinieerd als de mate waarin het model een correcte voorspelling genereert voor de prognosejaren.

Voorspelbaarheid wordt bepaald door het gemiddelde van de absolute waarde van de procentuele afwijking tussen raming en realisatie op het onderscheiden aggregatieniveau. In formulevorm:

Voorspelbaarheid:= gemiddelde(absolute waarde((raming-realisatie)/realisatie))

c. stabiliteit

Stabiliteit wordt gedefinieerd als de mate waarin de raming afwijkt van de vorige bij toevoeging van een nieuw jaar met telgegevens. Voor OCW is het niet wenselijk wanneer ramingen al te sterk reageren op nieuwe telgegevens, behalve wanneer sprake is van een trendbreuk.

Stabiliteit wordt bepaald door het gemiddelde van de absolute waarde van de procentuele afwijking tussen de ramingen voor t+5 op het onderscheiden aggregatieniveau. In formulevorm:

Stabiliteit:=

gemiddelde(absolute waarde((raming(a,t+5)-raming(b,t+5))/raming(a,t+5)))

Hierbij is het verschil tussen raming(a,t+5) en raming(b,t+5) dat in de laatste raming de telgegevens van 1 jaar méér zijn meegenomen dan in raming(a,t+5).

Wanneer bovenstaande criteria a. t/m c. geen uitsluitsel geven dan wordt het volgende criterium toegepast.

d. *Minimalisatie van de leerlingmutaties door nieuwe modelinstelling*

Dit wordt gedefinieerd als de gesommeerde absolute afwijking ten opzichte van de vorige raming.

Op basis van deze criteria is gekozen voor een zelfde methodiek als vorig jaar. Alleen de extrapolatie-methodiek wordt aangepast: de lengte van de periode waarover wordt geëxtrapoleerd blijft hetzelfde, en loopt nu dus van 1993-2004.

Voor RR2005 is de volgende modelinstelling gehanteerd:

- | | |
|--|--------------------|
| - de extrapolatiewijze van de stroomcoëfficiënten: | pseudo-lineair; |
| - de lengte van de periode waarover wordt geëxtrapoleerd: | 1993-2004; |
| - het aggregatieniveau van de onderwijssoorten: | 147 ⁴ ; |
| - een aggregatie over leeftijden: | niet; |
| - een aggregatie over geslacht | wel; |
| - de koppeling tussen uitkomsten van extrapolatie en raming: | “goodness of fit”. |

De gekozen modelinstelling is in 2000 voor het laatst bepaald ter voorbereiding op RR2001 en is in afzonderlijke notities verantwoord en met de ALS besproken. Nadien zijn er nog andere extrapolatiemethodes beproefd, maar dit heeft niet geleid tot aanpassing van de modelinstelling.

Uit onderzoek naar de modelinstelling is naar voren gekomen dat een raming met een hoger gewicht in de extrapolatie voor leerplichtig onderwijs betere ramingresultaten geeft. Vanaf RR2001 is daarom de standaardmethodiek gewijzigd voor leerplichtig onderwijs. De trends worden hier met een hoger gewicht meegenomen dan in de standaardraming.

⁴

- wo, hbo en bol niet onderscheiden naar sectoren;
- bevolking buiten alle onderwijs niet gesplitst naar opleidingsniveaus.
In een later stadium zijn de aldus verkregen ramingsuitkomsten m.b.v. LECTOR verdeeld naar sectoren en opleidingsniveaus.

3.2 Opbouw en uitkomsten van de standaardmethodiek

Om het effect van de verschillende stappen en nieuwe gegevens op de ramingsuitkomsten te kunnen beoordelen wordt hier een stapsgewijze ramingsanalyse voor 2009/10 gepresenteerd.

Fase 1: weglaten van correcties die in de vorige raming RR2004 waren opgenomen

stap A: Als eerste stap wordt RR2004 (begroting) ontdaan van de aanvullende correcties. Wat dan resulteert is RR2004 (lector).

stap B: Vervolgens wordt RR2004 (lector) ontdaan van de beleidsmatige correcties. De resulterende raming is RR2004 (autonoom).

stap C: Tenslotte wordt RR2004 (autonoom) ontdaan van de technische correcties. De resulterende raming is RR2004 (standaard).

Verschillen van opeenvolgende stappen voor 2009/10

	RR2004 (Begroting)	A	RR2004 (lector)	B (autonoom)	RR2004 (autonoom)	C (standaard)	RR2004 (standaard)
Bao	1581,6	1,5	1583,1	1,4	1584,5	-3,3	1581,2
sbao	47,0	0,0	47,0	0,0	47,0	2,5	49,6
so-wec	38,5	0,0	38,5	0,0	38,5	-1,1	37,4
vso-wec	26,5	-0,3	26,2	-0,2	26,0	-1,6	24,4
totaal po	1693,7	1,1	1694,8	1,2	1696,0	-3,5	1692,6
vo-brj	319,7	3,8	323,5	-0,9	322,6	5,5	328,1
vmbo34	154,7	0,0	154,7	0,0	154,7	7,2	161,9
havovwo3	81,4	0,0	81,4	0,0	81,4	-2,4	79,0
vo-2	215,7	0,0	215,7	0,0	215,7	-11,6	204,1
lwoo	81,0	0,6	81,6	1,5	83,1	-2,1	81,0
pro	31,8	0,0	31,8	0,0	31,8	-2,4	29,4
totaal vo	884,3	4,4	888,7	0,6	889,3	-5,8	883,5
bol	307,7	0,2	307,9	-2,2	305,7	4,0	309,7
bbl	154,8	0,0	154,8	0,3	155,1	9,7	164,7
dt-bol	18,3	0,0	18,3	0,0	18,4	-2,7	15,7
totaal mbo	480,8	0,2	481,0	-1,9	479,2	11,0	490,1
hbo	312,7	2,9	315,6	-0,3	315,2	6,3	321,5
wv hbo-1	81,0	0,5	81,5	-0,3	81,2	1,4	82,6
dt-hbo	65,3	2,3	67,5	0,0	67,5	0,0	67,5
wv dt-hbo-1	15,8	0,3	16,2	0,0	16,1	0,0	16,1
totaal hbo	378,0	5,1	383,1	-0,4	382,8	6,2	389,0
wo	223,4	0,0	223,4	-1,5	221,9	-2,4	219,5
wv wo-1	41,6	0,0	41,6	0,0	41,6	-0,9	40,8
totaal OCW	3660,2	10,9	3671,0	-1,9	3669,2	5,5	3674,6
vboa	24,4	-1,4	22,9	0,0	22,9	-1,2	21,8
lwooa	16,1	-0,6	15,5	0,0	15,5	-0,6	14,9
bola	13,5	0,0	13,5	0,0	13,5	1,6	15,2
bbla	11,0	0,0	11,0	0,0	11,0	0,1	11,0
hao	8,6	0,0	8,6	0,0	8,6	0,1	8,7

woa 5,3 0,0 5,3 0,0 5,3 0,0 5,2

Fase 2: opbouw van een nieuwe standaardraming RR2005 vanuit de vorige raming

- stap D: Update van stroomgegevens t/m 2002 (zie paragraaf 1.3.1).
 stap E: Update van telgegevens t/m 2003 (zie paragraaf 1.3.1).
 stap F: Nieuwe stroomgegevens (zie paragraaf 1.3.2).
 stap G: Het effect van de nieuwe bevolkingsprognose (zie paragraaf 1.3.3).
 stap H: Zoals in de CLR afgesproken wordt gewerkt met een extrapolatie-tijdbasis van 12 jaar. In RR2004 besloeg de extrapolatie-tijdbasis van de strategische coëfficiënten de periode 1992-2003, in RR2005 wordt deze tijdbasis dus verschoven naar 1993-2004.
 stap I: Nieuwe telgegevens (zie paragraaf 1.3.4).

Verschillen van opeenvolgende stappen voor 2009/10

	RR2004 (standaard)	D	E	F	G	H	I (standaard)	RR2005
Bao	1581,2	1,2	0,2	1,5	-0,2	-29,2	-1,0	1553,8
Sbao	49,6	1,6	0,2	0,6	0,2	-1,4	-3,6	47,1
so-wec	37,4	0,3	-0,6	0,1	-0,1	-1,3	-1,5	34,2
vso-wec	24,4	0,8	-0,6	-1,7	0,0	-0,7	-0,2	22,1
totaal po	1692,6	3,7	-0,7	0,6	-0,1	-32,5	-6,4	1657,2
vo-brj	328,1	-2,3	0,6	-4,1	1,4	-2,8	7,4	328,4
vmbo34	161,9	-0,9	0,4	-0,9	2,8	-1,0	0,0	162,2
havovwo3	79,0	-0,8	0,1	-0,8	-0,9	-0,5	2,0	78,1
vo-2	204,1	-0,5	-0,2	-0,3	-0,3	-0,9	6,1	208,0
lwoo	81,0	0,1	-0,3	3,9	-0,9	-1,4	-0,8	81,7
pro	29,4	0,0	0,3	0,0	-0,3	-0,5	-2,7	26,3
totaal vo	883,5	-4,4	1,1	-2,2	1,8	-7,0	12,0	884,7
bol	309,7	3,0	2,6	-1,3	-4,0	-3,1	23,1	329,9
bbl	164,7	-4,9	-13,5	1,5	-0,8	-2,4	-25,1	119,5
dt-bol	15,7	3,1	-1,0	0,1	0,2	-0,2	-3,5	14,4
totaal mbo	490,1	1,2	-12,0	0,3	-4,7	-5,7	-5,4	463,8
hbo	321,5	-0,9	-0,6	1,3	-4,2	-2,5	15,7	330,4
wv hbo-1	82,6	-0,2	-0,5	0,4	-1,0	-0,5	4,2	85,0
dt-hbo	67,5	0,3	0,1	-0,7	0,7	-0,8	-6,3	60,8
wv dt-hbo-1	16,1	0,1	0,0	0,0	0,5	-0,2	-2,0	14,6
totaal hbo	389,0	-0,6	-0,5	0,7	-3,5	-3,2	9,3	391,2
Wo	219,5	0,2	1,8	0,9	1,2	-2,0	13,7	235,4
wv wo-1	40,8	0,0	0,1	0,3	0,3	-0,3	3,1	44,3
totaal OCW	3674,6	0,1	-10,3	0,3	-5,3	-50,4	23,2	3632,3
Vboa	21,8	-0,1	-0,2	0,2	-0,6	-0,2	0,6	21,5
Lwooa	14,9	0,0	0,1	-0,2	-0,5	-0,1	1,2	15,3
Bola	15,2	0,7	0,5	-0,2	0,2	-0,1	1,9	18,1
Bbla	11,0	-2,1	1,6	2,3	0,0	0,0	-0,8	11,9
Hao	8,7	0,2	0,0	0,0	0,3	-0,1	-0,9	8,2
Woa	5,2	-0,1	0,0	-0,2	0,1	-0,1	-0,7	4,3

Fase 3: toevoegen van correcties aan de nieuwe raming RR2005

- stap J: Het effect van enkele technische correcties (zie paragraaf 2.3).
Het resultaat van stap J is RR2005 (autonoom).
- stap K: Verwerking van de beleidseffecten (zie paragraaf 2.5)
Het resultaat van stap K is RR2005 (lector).

Verschillen van opeenvolgende stappen voor 2009/10

	RR2005 (standaard)		RR2005 J (autonoom)	K	RR2005 (lector)
bao	1553,8	3,5	1557,2	-1,4	1555,8
sbao	47,1	-3,2	44,0	0,0	44,0
so-wec	34,2	0,6	34,8	0,0	34,8
vso-wec	22,1	0,4	22,4	0,2	22,6
totaal po	1657,2	1,3	1658,5	-1,2	1657,2
vo-brj	328,4	-4,7	323,7	0,0	323,7
vmbo34	162,2	-5,8	156,4	0,0	156,4
havovwo3	78,1	2,8	80,9	0,0	80,9
vo-2	208,0	11,0	219,0	0,0	219,0
lwoo	81,7	1,5	83,2	0,0	83,2
pro	26,3	2,2	28,5	0,0	28,5
totaal vo	884,7	6,9	891,6	0,0	891,6
bol	329,9	-2,8	327,1	2,2	329,3
bbl	119,5	-0,7	118,7	-0,3	118,5
dt-bol	14,4	-0,1	14,3	0,0	14,3
totaal mbo	463,8	-3,6	460,2	1,9	462,1
hbo	330,4	-10,5	319,8	0,3	320,2
wv hbo-1	85,0	-3,2	81,8	0,3	82,2
dt-hbo	60,8	0,0	60,8	0,0	60,9
wv dt-hbo-1	14,6	0,0	14,6	0,0	14,6
totaal hbo	391,2	-10,5	380,7	0,4	381,0
wo	235,4	1,8	237,2	1,0	238,2
wv wo-1	44,3	1,0	45,3	0,0	45,3
totaal OCW	3632,3	-4,1	3628,2	2,0	3630,1
vboa	21,5	0,8	22,3	0,0	22,3
lwooa	15,3	0,6	16,0	0,0	16,0
bola	18,1	-0,2	17,9	0,0	17,9
bbla	11,9	-0,2	11,7	0,0	11,7
hao	8,2	0,1	8,3	0,0	8,3
woa	4,3	0,0	4,3	0,0	4,3

3.3 De voorspelkracht van de referentieramingen

Hieronder zijn de gemiddelde afwijkingen in de ramingen ten opzichte van de gerealiseerde aantallen conform onderstaand overzicht per beleidsterrein of onderwijssoort bepaald. Deze geven een indicatie over de marges in de huidige raming. Duidelijk is dat dit slechts een globale inschatting is, omdat in de afgelopen jaren het gebruikte ramingsmodel en de extrapolatiemethode gewijzigd zijn. Ook is de feitelijke ontwikkeling soms sterk beïnvloed door nieuw (d.i. niet eerder te voorzien) onderwijsbeleid, **hetgeen betekent dat afwijkingen tussen raming en realisatie niet zonder meer maatgevend zijn voor de ramingsonzekerheid in de nabije toekomst.** Op deze wijze kunnen dus slechts voorzichtige uitspraken gedaan worden over de ramingsonzekerheid voor een korte termijn prognose.

	RR91	RR92	RR93	RR94	RR95	RR96	RR97	RR98	RR99	RR00	RR01	RR02	RR03	RR04	gem.	st.dev
Empirische prognoseafwijkingen voor t+1																
po	0,3%	0,2%	0,0%	0,0%	0,0%	0,3%	0,2%	0,2%	-0,1%	-0,1%	0,1%	-0,7%	-0,3%	-0,2%	0,0%	0,3%
vo	-0,3%	-0,6%	-0,2%	-0,5%	-0,2%	-0,4%	0,1%	0,3%	-0,2%	-0,7%	-0,4%	-1,1%	-0,5%	0,6%	-0,3%	0,4%
bol	-2,5%	-1,4%	2,3%	2,0%	-1,5%	0,3%	1,0%	-3,3%	1,5%	-1,4%	1,2%	2,8%	3,7%	3,6%	0,6%	2,3%
hbo	0,8%	0,0%	1,5%	0,5%	-1,5%	0,7%	1,4%	0,2%	1,5%	-2,1%	2,8%	-0,1%	2,8%	0,8%	0,7%	1,4%
dt-hbo	1,2%	3,6%	2,4%	-1,7%	3,9%	7,2%	5,9%	7,8%	6,6%	0,1%	0,4%	-7,5%	4,7%	-2,9%	2,3%	4,3%
wo	3,8%	-0,9%	0,6%	0,5%	-1,6%	-5,0%	1,5%	1,4%	1,1%	0,7%	1,9%	1,5%	1,0%	2,5%	0,6%	2,1%
Empirische prognoseafwijkingen voor t+2																
po	0,4%	0,3%	0,0%	-0,1%	0,1%	0,6%	0,5%	0,3%	-0,1%	0,1%	-0,1%	-1,0%	-0,5%		0,0%	0,4%
vo	-0,7%	-1,1%	-0,7%	-1,1%	-0,8%	-0,8%	0,0%	-0,1%	-1,5%	-1,4%	-1,3%	-1,0%	0,1%		-0,8%	0,5%
bol	0,4%	2,7%	6,4%	2,3%	-3,5%	1,2%	-2,0%	-2,9%	1,3%	-0,6%	4,7%	7,5%	9,7%		2,1%	4,0%
hbo	1,2%	1,3%	3,8%	0,2%	-2,5%	1,4%	2,2%	2,0%	2,2%	0,9%	4,1%	2,4%	5,9%		1,9%	2,0%
dt-hbo	-3,4%	-1,1%	-3,8%	-7,1%	11,7%	19,4%	26,5%	22,3%	7,4%	2,4%	-6,9%	-8,7%	4,4%		4,8%	11,9%
wo	0,2%	-4,2%	-1,5%	-2,5%	-5,0%	-5,3%	4,5%	4,3%	3,2%	4,2%	4,9%	3,1%	4,3%		0,8%	4,0%
Empirische prognoseafwijkingen voor t+3																
po	0,7%	0,4%	0,0%	-0,1%	0,2%	0,9%	0,6%	0,3%	0,1%	0,0%	-0,4%	-1,4%			0,1%	0,6%
vo	-1,0%	-1,9%	-1,4%	-2,0%	-1,4%	-1,0%	-0,4%	-1,3%	-2,1%	-2,2%	-1,8%	-0,3%			-1,4%	0,6%
bol	4,0%	7,4%	8,0%	1,2%	-4,8%	-1,7%	-2,1%	-3,9%	2,3%	2,4%	9,6%	14,4%			3,1%	5,9%
hbo	2,3%	3,7%	4,8%	0,3%	-3,0%	2,2%	4,8%	2,8%	8,2%	0,3%	7,8%	6,0%			3,3%	3,3%
dt-hbo	-9,4%	-8,9%	-9,8%	-5,0%	23,7%	39,3%	59,4%	29,4%	5,2%	-3,3%	-8,8%	-12,9%			8,2%	23,8%
wo	-2,5%	-8,0%	-5,7%	-7,6%	-5,3%	-3,4%	8,9%	7,3%	7,3%	7,5%	8,7%	6,6%			1,1%	7,0%
Empirische prognoseafwijkingen voor t+4																
po	1,1%	0,6%	0,0%	-0,1%	0,1%	1,2%	0,8%	0,4%	-0,1%	-0,2%	-0,8%				0,3%	0,6%
vo	-1,5%	-2,9%	-2,4%	-2,9%	-1,5%	-1,4%	-1,4%	-1,7%	-3,0%	-2,6%	-1,6%				-2,1%	0,7%
bol	7,4%	9,1%	7,6%	1,4%	-8,7%	-1,8%	-3,7%	-3,0%	5,2%	6,6%	16,6%				3,4%	7,2%
hbo	3,6%	5,0%	6,1%	1,0%	-2,1%	4,8%	5,8%	9,5%	9,8%	2,2%	11,8%				5,2%	4,1%
dt-hbo	-17,1%	-15,3%	-8,5%	-1,1%	44,1%	68,0%	78,8%	31,4%	3,5%	-3,4%	-13,7%				15,2%	34,7%
wo	-5,9%	-13,1%	-11,7%	-9,7%	-3,4%	0,4%	12,8%	12,2%	11,1%	11,3%	14,6%				1,7%	10,9%
Empirische prognoseafwijkingen voor t+5																
po	1,5%	0,8%	-0,2%	-0,3%	-0,4%	1,1%	1,4%	0,3%	-0,3%	-0,3%					0,4%	0,8%
vo	-2,0%	-3,9%	-3,4%	-3,4%	-2,2%	-2,3%	-1,9%	-2,3%	-3,6%	-2,5%					-2,7%	0,7%
bol	8,3%	8,7%	8,3%	-1,6%	-8,9%	-3,4%	-3,5%	0,4%	9,4%	12,5%					3,0%	7,3%
hbo	3,9%	7,1%	7,7%	1,9%	0,5%	5,8%	13,0%	11,5%	13,2%	5,0%					7,0%	4,5%
dt-hbo	-23,3%	-14,7%	-4,5%	6,3%	78,3%	78,8%	74,0%	34,4%	7,1%	-6,9%					23,0%	40,4%
wo	-10,5%	-19,3%	-14,4%	-10,4%	0,4%	10,2%	18,3%	16,6%	15,7%	17,7%					2,4%	15,0%

Jaarlijkse afwijkingen, gemiddelden en standaarddeviaties in bovenstaande tabel zijn uitgedrukt in procenten t.o.v. de geraamde aantallen.

Uit bovenstaande tabel is duidelijk dat de gemiddelde prognoseafwijking afwijkt van 0, met andere woorden: er is in de ramingen tot dusverre sprake geweest van systematische afwijkingen. De ramingen van mbo, hbo en wo waren systematisch te laag, maar de raming van vo was juist systematisch te hoog. Oorzaak van deze systematische afwijkingen is gelegen in het niet (of niet voldoende) extrapoleren van stroom-coëfficiënten op de volgende punten:

Bij vo: verkorting van de gemiddelde verblijfsduur. De vorming van brede scholengemeenschappen heeft geleid tot een snellere doorstroom (minder zittenblijven) in de eerste leerjaren en - mede door de invoering van vmbo en studiehuis- tot een drastische vermindering van de stapeling binnen het vo (overgangen van mavo-gediplomeerden naar havo4 en van havo-gediplomeerden naar vwo-5). Zowel in het zittenblijven als in het stapelen binnen het vo is de dalende trend nu tot stilstand gekomen, een veel verdere daling van de gemiddelde verblijfsduur is dus onwaarschijnlijk.

Bij bol: verlenging van de gemiddelde verblijfsduur. Als gevolg van de ROC-vorming en de herstructurering van het gehele mbo is het vanaf 1997 gemakkelijker geworden om door te stromen tussen verschillende opleidingen, waardoor de gemiddelde verblijfsduur per saldo is toegenomen.

Bovendien is de indirecte instroom (zij-instroom) in bol aanmerkelijk toegenomen, de bijbehorende stroomfracties zijn pas in latere ramingen geëxtrapoleerd.

Bij hbo: meer directe doorstroom vanuit havo. In toenemende mate zijn havisten direct gaan doorstromen naar hbo, dit is ten koste gegaan van de stromen naar vwo-5 en bol; deze verschuivingen zijn onvoldoende in de extrapolatie meegenomen. Een veel verdere stijging van de directe doorstroom havo-hbo, die nu al 80% van de havo-gediplomeerden omvat, is onwaarschijnlijk geworden (zie par. 2.3).

Bij deeltijd-hbo: meer (indirecte) instroom. Lineaire tijdreeksextrapolatie is hier misschien minder geschikt door de hoge conjunctuur-afhankelijkheid, maar voorspelling van de conjunctuur en de invloed daarvan op deeltijd-hbo is ook lastig.

Bij wo: veranderingen in de gemiddelde verblijfsduur. Aanvankelijk is de gemiddelde verblijfsduur gedaald door de opeenvolgende beperkingen in de studiefinanciering (tempobeurs en prestatiebeurs), maar door de opeenvolgende verruiming op dit terrein is de gemiddelde verblijfsduur weer toegenomen. Verder heeft ook de verlenging van de nominale cursusduur van 4 naar 5 jaar voor technische studies (vanaf 1995 ingevoerd, effecten zichtbaar vanaf 2000) invloed gehad.

Op dit moment wordt gewerkt aan een integrale analyse van alle trends die in het ramingsmodel een rol spelen. Dit kan voor de toekomst leiden tot aanpassingen in de set van stroomcoëfficiënten die voor extrapolatie in aanmerking komen (zgn. strategische coëfficiënten).

Naast bovengenoemde systematische afwijkingen, geven de standaarddeviaties in bovenstaande tabel informatie over toevallige afwijkingen. Informatie over de bron van deze toevallige afwijkingen kan worden verkregen uit stochastische prognoses.

Hiertoe is op basis van de raming RR2001 een stochastische prognose gemaakt, bestaande uit een groot aantal Monte Carlo simulaties. In deze simulaties is uitgegaan van :

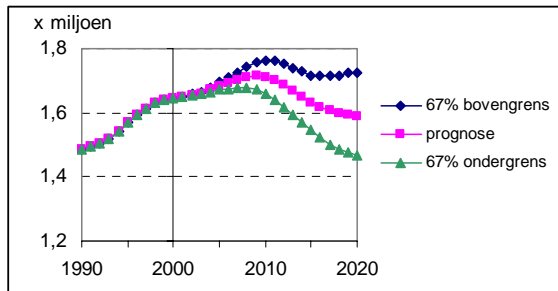
a) de door het CBS geproduceerde stochastische bevolkingsprognose, waarin uitgegaan is van recente inzichten over de onzekerheid in geboorte, sterfte en migratie (zie CBS Maandstatistiek van de bevolking, oktober 1999, blz. 10-17 en januari 2001, blz. 22-25);

b) simulaties van een random walk rond geëxtrapoleerde trendlijnen voor de strategische

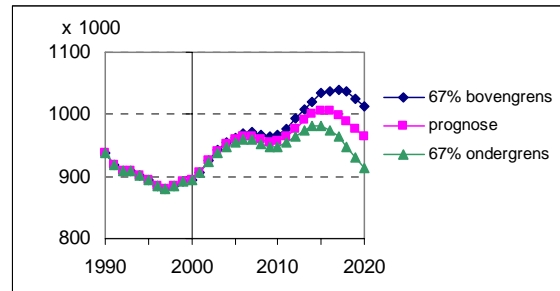
coëfficiënten ; dit is een modellering van de onzekerheid in "onderwijskeuze";
 c) simulaties van een random verstoring rond alle niet-strategische coëfficiënten ; dit is een modellering van de onzekerheid rond "verblijfsduur" per onderwijssoort.
 Een nadere toelichting op deze stochastische leerlingenprognose is te vinden in de CBS Maandstatistiek van de bevolking, april 2002.

De Monte Carlo simulaties geven in ieder geval een goede indruk van de lange termijn onzekerheden (gebaseerd op RR2001):

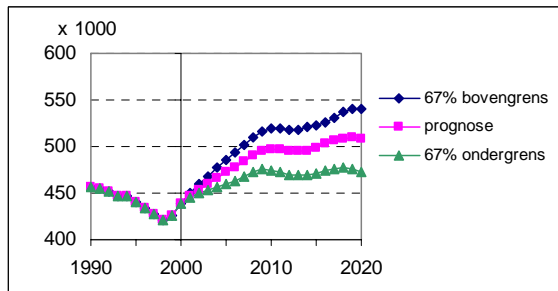
Primair onderwijs



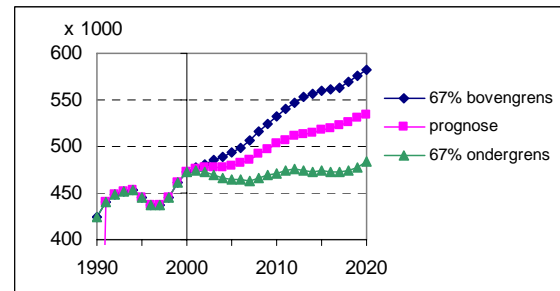
Voortgezet onderwijs



Middelbaar beroepsonderwijs



Hoger onderwijs (hbo+wo)



Voor primair onderwijs is de onzekerheid in de eerste prognosejaren zeer gering, pas vanaf het vijfde prognosejaar begint de onzekerheid toe te nemen als gevolg van de onzekerheid in de geboorten-ontwikkeling. Hetzelfde beeld is bij het voortgezet onderwijs zichtbaar, maar hier begint de onzekerheid pas 6 jaar later, dus vanaf het elfde prognosejaar wezenlijk te groeien.

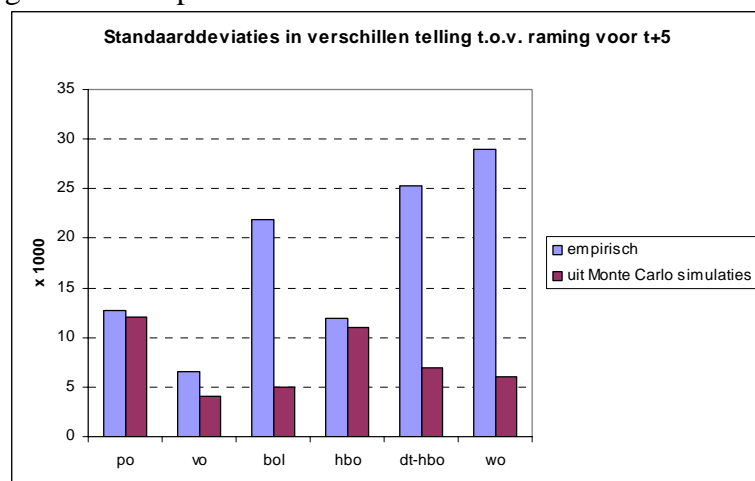
Bij mbo en hoger onderwijs neemt de onzekerheid reeds vanaf het eerste prognosejaar vrijwel lineair toe, vooral als gevolg van de onzekerheid in de onderwijskeuze. Pas op lange termijn spelen ook demografische factoren (geboorten, immigratie en emigratie) een zekere rol.

Naarmate een prognose meer gedetailleerd is, is de onzekerheid per onderwijssoort relatief veel groter. Zo is bijvoorbeeld de relatieve onzekerheid in de prognose van speciaal basisonderwijs veel groter dan de relatieve onzekerheid in het gehele primair onderwijs. Zie onderstaande tabel.

Standaarddeviaties rond RR2001 (gemiddelde afwijkingen van 67% boven- en ondergrenzen t.o.v. het gemiddelde) in 2005 en 2020, in aantallen x 1000 (n) en in procenten (%)

	2005		2020	
	n	%	n	%
Primair onderwijs	12	0,7	129	8
basisonderwijs	13	0,9	122	8
speciaal basisonderwijs	7	13	16	48
speciaal onderwijs	1	4	5	13
voortgezet speciaal onderwijs	1	3	3	14
Voortgezet onderwijs	4	0,4	50	5
Vo-brugjaren	4	1	22	7
mavo34	4	4	9	12
vbo34	4	4	9	11
havo/vwo3	2	3	7	7
Vo-2 (havo/vwo 4,5,6)	4	2	14	6
lwoo (ivbo + vso-lom)	5	5	15	14
pro (praktijkonderwijs)	1	5	6	24
Middelbaar beroepsonderwijs	13	2,8	33	7
bol-voltime	5	2	15	6
Bbl	8	5	23	12
bol-deeltijd	8	26	15	65
Hoger onderwijs	15	3,0	49	9
hbo-voltime	11	4	38	12
hbo-deeltijd	7	13	32	65
Wo	6	4	21	13
Groen onderwijs (vallend onder Ministerie van LNV)				
vbo-groen	2	9	5	19
lwoo-groen	1	10	3	20
bol-groen (mao)	1	5	2	14
hbo-groen (hao)	1	12	3	25
wo-groen (WU)	0,4	10	0,8	24

De hieruit resulterende standaarddeviaties voor t+5 sporen slechts in beperkte mate met de gevonden empirische standaarddeviaties :



Voor po, vo en hbo is er redelijk goede overeenstemming met de empirische standaarddeviaties, maar voor bol, deeltijd-hbo en wo is de empirische standaarddeviatie aanmerkelijk groter. Dit wordt mede veroorzaakt door het feit dat in de Monte Carlo simulaties slechts rekening is gehouden met de huidige beperkte set strategische coëfficiënten.

Hoofdstuk 4 Gedetailleerde uitkomsten van de raming

Dit hoofdstuk van de referentieraming bevat gedetailleerde tabellen en grafieken, zonder inhoudelijke toelichting. De ramingsversie die hier gepresenteerd wordt is RR2005 (lector), die in hoofdstuk 2 is toegelicht, tenzij anders is vermeld.

Prognosetabellen (pag. 43 t/m 108):

Eerst komt het totaal van het onderwijs aan de orde.

Daarna wordt op de vijf verschillende beleidsterreinen ingegaan: het primair onderwijs, het voortgezet onderwijs, het middelbaar beroepsonderwijs, hoger beroepsonderwijs en wetenschappelijk onderwijs. Telkens wordt hier een zelfde indeling gehanteerd :

- a) aantal leerlingen/studenten en gediplomeerden;
- b) instroom in de betreffende sector;
- c) uitstroom uit de sector.

Stroomplaatjes (pag. 109 t/m 139):

Deze plaatjes zijn een grafische weergave van de tabellen 1.8 (overgangen in fracties) en 1.9 (overgangen in aantallen).

Historische tabellen (pag. 141 t/m 155):

Hier worden gedetailleerde historische gegevens gepresenteerd over aantallen leerlingen/studenten en aantallen gediplomeerden per onderwijssoort, ook afzonderlijk voor vrouwen en mannen.

Alle tabellen van dit deel zijn ook per email (fez-ir@minocw.nl) verkrijgbaar op aanvraag in de vorm van Excel-spreadsheets, teneinde een verwerking van de gegevens te vergemakkelijken. Indien gewenst kunnen ramingsuitkomsten t/m 2020 worden verstrekt.

Inhoudsopgave stroomplaatjes

OCW, voltijd

PO	bao	111
	sbao	112
	so-wec	113
	vso-wec	114
VO	vo-lj1	115
	vo-lj2	116
	brj3	117
	vmbo-3	118
	vmbo-4	118
	havo-3	119
	havo-4	120
	vwo-3	121
	vwo-4	122
	vwo-5	123
	lwoo	124
	pro	125
BVE	bol_3/4	126
	bol_1/2	127
HBO	hbo-1	128
WO	wo-1	130

OCW, deeltijd

BVE	bol-dt	131
	bb1_3/4	131
	bb1_1/2	132
HBO	dt-hbo1	133

LNV

	vboa1	134
	lwooa1	134
	bola_3/4	135
	bola_1/2	136
	hao1	137
	woa1	139

Bijlage 1 Bronvermelding van gebruikte basisgegevens

1. Strategische stromen

Dit betreft een deelverzameling uit de onderwijsmatrices 1983 t/m 2003, bestaande uit een geselecteerd aantal herkomsten en bijbehorende stroomaantallen. Het betreft de volgende herkomsten: bao (naar groep), so, vso, de eerste twee gemeenschappelijke leerjaren in het vo, gediplomeerden voltijd-onderwijs naar onderwijssoort, bevolking buiten alle onderwijs.

Bron : 1983 t/m 1990: CBS-onderwijsmatrices, met uitzondering van instroomgegevens van bbl (uit OVL-tellingen); herkomst-aantallen bao naar groep zijn geschat op basis van bestanden bao naar leeftijd.
1991 t/m 2003: Cfi-onderwijsmatrices; voor de jaren 2000 t/m 2003 zijn ook alle niet-strategische stromen (op een hoger aggregatieniveau) ter sturing in het model gebruikt

2. Matrix 2000

De volledige Cfi-onderwijsmatrix 2000, die door Cfi in samenwerking en overleg met het CBS en het OCW-kerndepartement wordt geproduceerd. Ten opzichte van vorige edities van de Cfi-onderwijsmatrices is de specificatie verder uitgebreid. Met name geldt deze uitbreiding het onderscheid naar inschrijvingsjaren van de hogerejaars in hbo en wo.

Bron voor de stroomgegevens, gespecificeerd naar bestemmings-onderwijssoort:

po: Cfi voor stromen tussen bao en (v)so; doorstroom binnen bao is geconstrueerd op basis van bestanden bao naar leeftijd
vo: CBS: ILT+ telling
mbo: Cfi: beleidstelling + koppeling ERR-lesgeldadministratie
hbo, wo: Cfi: onderling gekoppelde bestanden afkomstig van de IBG-groep: CRIHO, ERR en RASP.

3. Leeftijdsgegevens

Voor 1999/00 en 2000/01 de aantallen leerlingen/studenten naar geboortjaar.

Bron : Cfi

4. Telgegevens

Dit betreft aantallen leerlingen/studenten voor de jaren 2001/02 t/m 2004/05 en aantallen gediplomeerden voor de jaren 2000/01 t/m 2003/04.

Bron: OCW / LNV

po : leerlingentellingen per 1 oktober van basisonderwijs en (voortgezet) speciaal onderwijs

vo : ILT (integrale leerlingen telling) per 1 oktober, aangevuld met :

- aantallen leerlingen vso-lom en vso-mlk uit de tellingen van het vso
- t/m 2001/2002 gediplomeerden uit tellingen van de Onderwijsinspectie (verdeling naar geslacht en vbo/lwoo komt uit de ILT)

mbo: deelnemerstellingen per 1 oktober (bekostigingstelling, voor 2004/05

referentietelling)

hbo : tellingen per 1 oktober, ontleend aan CRIHO

wo : tellingen per 1 oktober, ontleend aan CRIHO

landbouwonderwijs : jaarlijkse opgave van het ministerie van LNV, ontleend aan de diverse tellingen per onderwijssoort.

Status : De laatste tellingen, d.w.z. leerlingen/studenten 2004/05 en gediplomeerden 2003/04 zijn voorlopig, de gegevens van voorafgaande jaren zijn definitief.

5. Bevolkingsraming

Dit betreft de historische bevolkingsaantallen t/m 1 januari 2004 van het CBS en de bevolkingsprognose 2004.

Bijlage 2 Lijst met begrippen en afkortingen

Begrippen

Bestemming (bij uitstroom)

Onderwijskundige situatie (een onderwijssoort of “geen ow”) van leerlingen/studenten/deelnemers in het volgend jaar.

Deelnemer Persoon die op 1 oktober staat ingeschreven in het mbo.

Gediplomeerde Persoon die tussen twee volgende peildata (1 oktober) een of meerdere diploma's heeft gehaald.

Geen ow Geen onderwijs, d.w.z. dat deel van de bevolking dat in het betreffende jaar geen bekostigd voltijd of deeltijd onderwijs volgt.
Dus als de herkomst (bij instroom) = geen ow, dan betekent dit dat men in het voorgaande jaar geen onderwijs gevolgd heeft. Als de bestemming (bij uitstroom) = geen ow, dan betekent dit dat men in het volgend jaar geen onderwijs volgt.

Herkomst (bij instroom)

Onderwijskundige situatie (een onderwijssoort of “geen ow”) van leerlingen/studenten/deelnemers in het voorafgaande jaar.

Instream Voor po, vo en mbo: degenen die in het voorgaande jaar niet waren ingeschreven in de betreffende onderwijssoort.
Voor hbo en wo: degenen die nooit eerder waren ingeschreven in de betreffende onderwijssoort, de zgn. "eerstejaars hbo-Nederland" resp. "eerstejaars wo-Nederland".
Degenen die in het voorafgaande jaar niet waren ingeschreven in het hbo respectievelijk wo maar wel in een eerder jaar worden dus niet meegeteld in de instroom, bij po, vo en mbo gebeurt dit wel.

Jaar Schooljaar (in po of vo) of studiejaar (in mbo/hbo/wo).
In deze publicatie wordt bij aantallen leerlingen/studenten/deelnemers een dubbele jaaraanduiding gebruikt. Bijvoorbeeld: 2000/01 heeft bij leerlingen/studenten/deelnemers betrekking op de teldatum 1 oktober 2000; bij gediplomeerden heeft 2000/01 betrekking op de periode tussen 1 oktober 2000 en 1 oktober 2001.
Voor instroom en uitstroom wordt in deze publicatie een enkele jaaraanduiding gebruikt om aan te geven in welk jaar de overgang tussen schoolsoorten plaatsvindt. Bijvoorbeeld: het jaar 2000 heeft bij instroom betrekking op degenen die op 1 oktober 2000 waren ingeschreven in de betreffende onderwijssoort en op 1 oktober 1999 niet in die onderwijssoort waren ingeschreven; bij uitstroom heeft het jaar 2000

betrekking op degenen die op 1 oktober 1999 waren ingeschreven in de betreffende onderwijssoort en op 1 oktober 2000 niet in die onderwijssoort waren ingeschreven.

Leeftijd	Leeftijd zoals personen deze hebben op 31 december volgend op de peildatum van 1 oktober.
Leerling/student/deelnemer	Persoon die op 1 oktober staat ingeschreven in de betreffende onderwijssoort.
Leerling	Persoon die op 1 oktober staat ingeschreven in het po of vo.
Student	Persoon die op 1 oktober staat ingeschreven in het hbo of wo.
Uitstroom	Degenen die in het volgende jaar niet meer staan ingeschreven in de betreffende onderwijssoort.

Afkortingen

De schoolsoorten hieronder vermeld zijn door OCW bekostigd onderwijs tenzij anders is aangegeven.

Eventuele 'oude' benamingen staan tussen haakjes aangegeven.

ALS	Adviesgroep Leerlingen- en Studentenramingen
AOC	Agrarisch Opleiding Centrum
avo	algemeen voortgezet onderwijs
bao	basisonderwijs
bbl	beroepsbegeleidende leerweg, exclusief groen onderwijs (leerlingwezen)
bbl_1/2	beroepsbegeleidende leerweg, niveau 1 en 2 (primaire opleidingen)
bbl_3/4	beroepsbegeleidende leerweg, niveau 3 en 4 (voortgezette opleidingen)
bbla	beroepsbegeleidende leerweg, groen ; bekostigd door LNV
bol	beroepsopleidende leerweg, voltijd, exclusief groen onderwijs (het voormalig middelbaar beroepsonderwijs)
bol_1/2	zie bol, niveau 1 en 2 (de korte opleidingen in het mbo)
bol_3/4	zie bol, niveau 3 en 4 (de lange opleidingen in het mbo)
bola	beroepsopleidende leerweg, groen ; bekostigd door LNV
bola_1/2	beroepsopleidende leerweg, groen, niveau 1 en 2 ; bekostigd door LNV
bola_3/4	beroepsopleidende leerweg, groen, niveau 3 en 4 ; bekostigd door LNV
bol-dt	beroepsopleidende leerweg in deeltijd
BPV	beroepspraktijkvorming (stage-component binnen een mbo-opleiding)
bve	beroepsonderwijs en volwasseneneducatie
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek
Cfi	Centrale Financiën Instellingen
CLR	Coördinatiecommissie Leerlingen Ramingen
CPB	Centraal Planbureau
CRIHO	Centrale Registratie Inschrijvingen Hoger Onderwijs

dt	deeltijd onderwijs
dt-hbo-1	eerstejaars hbo, initiële en master fase Nederland in deeltijd-hbo, d.w.z. ingeschrevenen in de initiële fase deeltijd-hbo die nooit eerder in het hbo waren ingeschreven plus ingeschrevenen dt- master fase die nog nooit eerder in het hbo-master fase stonden ingeschreven.
ERR	Examen Resultaat Registratie (centrale registratie van vo-examens)
FEZ/SIR/P&I	directie Financieel Economische Zaken/ afdeling Strategische Informatie en Ramingen / cluster Prognoses en indicatoren
g-lwoo	gemeenschappelijke leerjaren lwoo
geen-ow	geen onderwijs, dat deel van de bevolking dat geen voltijd of deeltijd onderwijs volgt
hao	hoger agrarisch onderwijs (hbo-groen), voltijds; bekostigd door LNV
havo	hoger algemeen voortgezet onderwijs
havovwo3	het derde leerjaar van het havo en het vwo samen
h/mbo	havo-top opleiding op mbo
hbo	hoger beroepsonderwijs, voltijds
hbo-1	eerstejaars hbo- initiële en master fase Nederland in voltijd-hbo, d.w.z. ingeschrevenen in de initiële fase voltijd-hbo die nooit eerder in het hbo waren ingeschreven plus aantal ingeschrevenen master-fase die nooit eerder in het hbo-master fase stonden ingeschreven.
hbobo	hbo sector opleiding leerkrachten bo (pabo), voltijds
hbovo	hbo sector opleiding leerkrachten vo, voltijds
hboe	hbo sector economie, voltijds
hbogm	hbo sector gedrag en maatschappij, voltijds
hbogz	hbo sector gezondheid, voltijds
hboo-M	hbo sector lerarenopleiding in de master-fase, voltijds (incl. hbo sector gezondheid in de master-fase, voltijds)
hbot	hbo sector techniek, voltijds
hbotc	hbo sector taal en cultuur, voltijds
hbotc-M	hbo sector opleidingen taal en cultuur in de master-fase, voltijds
ho	hoger onderwijs (hbo + wo)
HOOP	Hoger Onderwijs en Onderzoeks Plan
IBG	Informatie Beheer Groep
ivbo	individueel voorbereidend beroepsonderwijs (oude naam voor lwoo)
(i)vbo	individueel voorbereidend beroepsonderwijs en voorbereidend beroepsonderwijs
LGF	Leerling-gebonden financiering (voor leerlingen die onderwijs volgen in het basisonderwijs i.p.v. in het speciaal onderwijs)
LNV	Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij
lwoo	leerwegondersteunend onderwijs : onderdeel van het nieuwe vmbo, kan beschouwd worden als de voorzetting van ivbo en vso-lom
lwooa	leerwegondersteunend onderwijs, richting groen; bekostigd door LNV

lwoo-t	leerwegondersteunend onderwijs, richting techniek
lwoo-v	leerwegondersteunend onderwijs, richting verzorging
mavo	middelbaar algemeen voortgezet onderwijs
mbo	middelbaar beroepsonderwijs, vanaf 1997 bestaat deze uit bol + bbl
OCW	Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
OLS	Ordinary Least Squares (kleinste kwadraten)
phao	deeltijd hoger agrarisch onderwijs (hbo-groen); bekostigd door LNV
phavo	deeltijd havo
phbo	deeltijd hoger beroepsonderwijs
phbobo	deeltijd hbo sector opleiding leerkrachten bo
phbovo	deeltijd hbo sector opleiding leerkrachten vo
phboe	deeltijd hbo sector economie
phbogm	deeltijd hbo sector gedrag en maatschappij
phbogz	deeltijd hbo sector gezondheid
phboo-M	deeltijd hbo sector lerarenopleiding in de master-fase (incl. deeltijd hbo sector gezondheid in de master-fase)
phbot	deeltijd hbo sector techniek
phbotc	deeltijd hbo sector taal en cultuur
phbotc-M	deeltijd hbo sector opleidingen taal en cultuur in de master-fase
phvwo	deeltijd havo en vwo
pmavo	deeltijd mavo
pmeao	deeltijd meao (middelbaar economisch en administratief onderwijs)
po	primair onderwijs (bao+sbaov (v)so-wec)
pro	praktijkonderwijs : onderdeel van het nieuwe vmbo, kan beschouwd worden als de voorzetting van vso-mlk
pvwo	deeltijd vwo
RASP	vooraanmeldings-registratie hoger onderwijs
RJJI	Rijks Justitiële Jeugd Inrichtingen
RR..	referentieraming met .. het betreffende jaar
sbaov	speciaal basisonderwijs, kan beschouwd worden als de voortzetting van de schoolsoorten so-lom (leer- en opvoedings-moeilijkheden) en so-mlk (moeilijk lerende kinderen)
SCP	Sociaal Cultureel Planbureau
sf	studiefinanciering
sfb	studiefinancieringsbeleid
so	speciaal onderwijs
so-wec	overig speciaal onderwijs, vallend onder de Wet Expertise Centra
svo-lom	zie: vso-lom
svo-mlk	zie: vso-mlk
ULO	Universitaire Leraren-Opleidingen

vbo	voorbereidend beroepsonderwijs
vboa	voorbereidend beroepsonderwijs, richting groen; bekostigd door LNV
vbo-ev	voorbereidend beroepsonderwijs, richting economie en verzorging
vbo-t	voorbereidend beroepsonderwijs, richting techniek
vmbo	voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs, ingevoerd in 1999/00, kan beschouwd worden als de voortzetting van mavo en (i)vbo; exclusief groen
vo	voortgezet onderwijs
vo-brj	vmbo, havo en vwo leerjaren 1 t/m 2 en het gemeenschappelijke derde brugjaar
vo-2	havo en vwo leerjaren 4 en hoger, tweede fase voortgezet onderwijs
vso	voortgezet speciaal onderwijs
vso-lom	voortgezet speciaal onderwijs, schoolsoort lom (leer- en opvoedings-moeilijkheden), is met ingang van 1999/00 opgenomen in het vmbo (met name het lwoo)
vso-mlk	voortgezet speciaal onderwijs, schoolsoort mlk (moeilijk lerende kinderen), is met ingang van 1999/00 opgenomen in het vmbo (met name het pro)
vso-wec	(overig) voortgezet speciaal onderwijs, vallend onder de Wet Expertise Centra
(v)so	speciaal onderwijs en voortgezet speciaal onderwijs
vt	voltijd
vwo	voorbereidend wetenschappelijk onderwijs

WEB	Wet Educatie en Beroepsonderwijs
wo	wetenschappelijk onderwijs
wo-1	eerstejaars wo-Nederland, d.w.z. ingeschrevenen in wo die nooit eerder in het wo waren ingeschreven
woa	wetenschappelijk onderwijs, groen; bekostigd door LNV
woe	wetenschappelijk onderwijs, economische wetenschappen
wogm	wetenschappelijk onderwijs, gedrags- en maatschappijwetenschappen
wogz	wetenschappelijk onderwijs, gezondheidszorg
wogz-PM	wetenschappelijk onderwijs, postdoctorale opleidingen gezondheidszorg
won	wetenschappelijk onderwijs, natuurwetenschappen
won-PM	wetenschappelijk onderwijs, postdoctorale opleidingen natuurwetenschappen
woo-PM	wetenschappelijk onderwijs, postdoctorale lerarenopleiding
wor	wetenschappelijk onderwijs, rechten
wotc	wetenschappelijk onderwijs, taal en cultuur
wote	wetenschappelijk onderwijs, technisch
wsns	weer samen naar school
WU	Wageningen Universiteit
wv	waarvan

Toevoegingen aan afkortingen:

Een nummer achter een van de afkortingen geeft het rangnummer van een leerjaar of inschrijvingsjaar aan (met uitzondering van vo-2).

Een (-)d achter een afkorting geeft aan dat het gediplomeerde leerlingen of studenten betreft.

Bijlage 3 Opstellers van deze publicatie

Deze publicatie is opgesteld door de afdeling FEZ/SIR/P&I van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Aan deze publicatie en de productie van de raming hebben de volgende personen meegewerkt:

S.M. Rooijmans
R.J.W. Pannebakker
H.L. Oudshoorn (ECN)
G.A. Korteweg

De vaststelling van de raming en de publicatie is gecoördineerd door de Coördinatiegroep Leerlingen Ramingen (CLR), hiervan zijn o.m. lid:

M.A.M. Smits van Waesberghe (voorzitter)
M.M. Groeneveld (po)
J.A. de Hoog (vo)
R.H.A. Tjoa (bve)
P.M. Veen (ho)
G.J. Weenink (sfb)
A. Rutten (cfi)